

มีชัยบ้านเหนือ

ต้นแบบสันติสุขอย่างยั่งยืน

เรียบเรียงโดย : ชัยลา ตามูญ

แผนงานสร้างเสริมสุขภาวะมุสลิมไทย (สสม.)
สนับสนุนโดย
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

มัสยิดบ้านเหนือ

ต้นแบบสันติสุขอย่างยั่งยืน

เรียบเรียงโดย ฮัลวา ตาญี

แผนงานสร้างเสริมสุขภาพมุสลิมไทย (สสม.)

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

มัธยมบ้านเหนือ

ต้นแบบสันติสุขอย่างยั่งยืน

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

ฮัลวา, ตาญี

มัธยมบ้านเหนือ ต้นแบบสันติสุขอย่างยั่งยืน. — กรุงเทพฯ :
มูลนิธิสร้างสุขมุสลิมไทย, 2554.

80 หน้า.

1. ชุมชนมัธยมบ้านเหนือ. I. ชื่อเรื่อง.

297.65

ISBN 978-974-350-264-4

- พิมพ์ครั้งที่ 1 : เมษายน 2554
- จำนวนพิมพ์ : 2,000 เล่ม
- จัดพิมพ์เผยแพร่ : แผนงานสร้างเสริมสุขภาวะมุสลิมไทย (สสม.)
มูลนิธิสร้างสุขมุสลิมไทย
เลขที่ 1 หมู่ 13 ถนนสีหบุรานุกิจ แขวงมีนบุรี
เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ 10510
- สงวนลิขสิทธิ์ : ห้ามลอกเลียนแบบไม่ว่าส่วนใดส่วนหนึ่ง
ของหนังสือนอกจากจะได้รับอนุญาต
- พิมพ์ที่ : หจก. มาร์ค เอ็ม พรินติ้ง โทร. 0-2540-7870-2

คำนำ

ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ ผู้ทรงเมตตาปราณี ผู้ทรงกรุณาเสมอ

แนวทางการดำเนินงานของแผนงานสร้างเสริมสุขภาวะมุสลิมไทย (สสม.) คือการสร้างเสริมสุขภาวะในสังคมมุสลิมไทย ซึ่งนอกจากการใช้หลักการศาสนาเป็นทางนำแล้ว หัวใจสำคัญของการทำงานอยู่ที่การเริ่มต้นการสร้างเสริมสุขภาวะจากมัสยิดและชุมชน ด้วยเหตุนี้โครงการชุมชนรักษุ์สุขภาวะจึงเป็นหนึ่งในโครงการหลักของ สสม. ซึ่งมีเป้าหมายที่จะสร้างและพัฒนาชุมชนมุสลิมที่จะเป็นตัวอย่างทางด้านสุขภาวะและสามารถพัฒนาเป็นแกนนำในการสร้างและพัฒนาชุมชนรักษุ์สุขภาวะในพื้นที่ใกล้เคียงต่อไปได้ โดยในระยะ 5-6 ปีแรก แผนงานฯ สามารถสร้างและพัฒนาชุมชนตัวอย่าง 10 ชุมชน ในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศตามเป้าหมาย

แผนงานสร้างเสริมสุขภาวะมุสลิมไทย (สสม.) โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้ให้การสนับสนุนชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นชุมชนรักษุ์สุขภาวะชุมชนที่ 3 ของ สสม. ภายหลังจากที่ได้ประจักษ์ในเรื่องความสามัคคีและความเข้มแข็งของชุมชนแห่งนี้ จนเป็นที่รับรู้และชื่นชมของหลายชุมชน ถือได้ว่าเป็นชุมชนมุสลิมต้นแบบอีกชุมชนหนึ่ง การเรียนรู้ปัจจัยสำคัญที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของชุมชนนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ชุมชนอื่นๆ เพื่อจะสามารถใช้ในการเรียนรู้หนทางสู่ความสำเร็จและ

แก้ไขอุปสรรคในการพัฒนาชุมชนอื่นๆ ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งผู้ที่จะสามารถถ่ายทอด
ประสบการณ์ทั้งหมดได้ดีที่สุดคือ ดร.วิสุทธิ บินลาเตะ ซึ่งเป็นอิหม่ามและ
เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนชุมชนแห่งนี้จนเป็นที่รับรู้และ
สามารถกล่าวได้ว่า นี่คือชุมชนรักษาสุสภาวะ ต้นแบบชุมชนหนึ่งของ สสม.

ผู้อ่านจะเห็นได้ว่ากุญแจสู่ความสำเร็จของชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ
ในวันนี้ ร้อยเรียงมาจากหลายๆ ด้านของการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์
ทุกการเปลี่ยนแปลงมีหลายปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้อง ตั้งแต่หัวหน้าโครงการ
คณะทำงาน ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา สมาชิกทุกเพศทุกวัยของชุมชนที่ได้
ร่วมมือร่วมใจเสียสละเพื่อบ้านเกิดของตน และเหนือสิ่งอื่นใดคือพรจาก
เอกองค์อัลลอฮ์ (ซบ.) ที่ได้ทำให้งานที่ไม่ง่ายประสบความสำเร็จ ชุมชน
มัสยิดบ้านเหนือในวันนี้ จึงเป็นชุมชนตัวอย่างอีกชุมชนหนึ่งที่กำลังก้าวไป
ข้างหน้าในแนวทางที่สอดคล้องกับหลักการอิสลาม

ขอเอกองค์อัลลอฮ์ (ซบ.) ทรงประทานความโปรดปรานและ
สิ่งดีงาม แก่คณะทำงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน อามีน

รองศาสตราจารย์ ดร.อิศรา ศานติศาสน์
ผู้จัดการแผนงานสร้างเสริมสุขภาวะมุสลิมไทย

ความเป็นมา

ข้าพเจ้าเริ่มรู้จักแผนงานสร้างเสริมสุขภาพะมุสลิมไทย ในปี 2547 ผ่านทางท่านอาจารย์อาคิส พิทักษ์คุมพล ซึ่งในขณะนั้นยังดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลาอยู่ ไม่นานต่อมาก็ได้รับงบประมาณจากหน่วยงานนี้เพื่อดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรมัสยิดบ้านเหนือ ซึ่งเป็นโครงการที่นำเอาแกนนำชุมชนและแม่บ้านไปทัศนศึกษาที่บ้านบางโรง อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ซึ่งข้าพเจ้าทราบมาว่ามีความก้าวหน้าในเรื่องการจัดการทรัพยากรและการระดมเงินทุน ในรูปกลุ่มออมทรัพย์เป็นอย่างดี แล้วก็ไม่ผิดหวัง การทัศนศึกษาในครั้งนั้นได้ทำให้เกิดการขยับเขยื้อนทางความคิดขึ้น ในหมู่ผู้ร่วมเดินทางไป แม้จะไม่มากแต่ก็มีผลในเชิงรูปธรรมคือ การก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์มัสยิดบ้านเหนือขึ้นในเดือนพฤศจิกายน 2548 ขณะเดียวกับที่มีการตื่นตัวด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้นด้วย

ข้าพเจ้ายอมรับการปฏิสัมพันธ์กับ สสม. โดยไม่รู้สึกระคายตะขวงใจอะไร เพราะผู้จัดการ สสม. คือ รศ.ดร.อิสรา ศานติศาสน์ กับข้าพเจ้ามีความคิดอ่านไปในทางทำนองเดียวกัน คือ เห็นว่าการพัฒนาคนเป็นหัวใจของการพัฒนาทั้งหมด ประเด็นสำคัญ คือ เป้าหมายของการพัฒนาคนอยู่ตรงไหน คนหลายกลุ่มก้อนเห็นตรงกันว่า คนคือหัวใจสำคัญที่สุดของการพัฒนา แล้วก็ลงมือทำให้มันมีขึ้น มีความสะดวกสบายมากขึ้น มีสิทธิและเสรีภาพมากขึ้น แม้จะยอมรับกันว่าความสุขของคนเราต้องประกอบ

จากหลายปัจจัย แต่การพัฒนามักก็นำหนักกับปัจจัยทางเศรษฐกิจสูงสุด จนทำให้เศรษฐกิจทรงความสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด และลงเอยด้วยการที่ทุกอย่างถูกแปรเป็นสินค้าแม่กระทั่งตัวของตนเอง

ข้าพเจ้าจึงค่อนข้างหวาดหวั่นต่อท่วงทำนองการพัฒนาของชนชั้นปกครองในประเทศนี้ แต่ก็ยอมรับปรัชญาของ สสม. ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น และเพราะหวั่นเกรงปรัชญาการพัฒนาของรัฐ ข้าพเจ้าจึงลงมือพัฒนาชุมชนตามปรัชญาอิสลามแทน ซึ่งแน่นอน ท่ามกลางกระแสการพัฒนาอย่างที่เป็นอยู่ สิ่งที่ข้าพเจ้าทำกลายเป็นเรื่องแปลกในสายตาของใครหลายคน ที่เห็นว่านักการศาสนาก็ควรจะประกอบศาสนพิธี และเทศนาให้ผู้คนฟังเท่านั้น ไม่ควรเข้าไปข้องเกี่ยวในการบริหารปกครองชุมชนเลย ข้าพเจ้าต่อสู้กับแนวคิดนี้ ตั้งแต่เริ่มต้นพัฒนาชุมชน แต่การต่อสู้กับคนที่ไม่เคร่งศาสนา ก็ไม่หนักหน่วงเท่ากับการต่อสู้กับผู้อยู่ในกลุ่มของคนเคร่งครัดการประกอบศาสนพิธีเลย ข้าพเจ้าโชคดีที่มีคนเข้าใจเจตนาของข้าพเจ้าอยู่พอสมควร นับเป็นความโปรดปรานจากองค์พระผู้เป็นเจ้าอย่างหาที่สุดมิได้ ความโปรดปรานนี้เองที่ทำให้ฟันฝ่าอุปสรรคได้หลายเปลาะ และการต่อสู้ก็ยังดำเนินต่อไป トラบไตที่พระองค์ยังทรงประทานชีวิต กำลังกาย กำลังใจ และโอกาสต่างๆ ให้ ข้าพเจ้าวิงวอนขอให้พระองค์ทรงประทานสิ่งเหล่านี้แก่ข้าพเจ้า และแก่ทุกคน ที่ได้ช่วยเหลืองานของข้าพเจ้ามาโดยตลอด คนเหล่านี้ได้สร้างความประทับใจแก่ข้าพเจ้าเป็นอย่างยิ่ง ทำให้ข้าพเจ้าได้เข้าใจว่า เหตุใดศาสนทูตทุกคนจึงมีกลุ่มบุคคลที่เรียกว่า “หะวารียัน” ยืนเคียงข้างเสมอ หะวารียันของข้าพเจ้าอ่อมมีทั้งบุรุษและสตรี แม้จะทำงานกับบุรุษเป็นส่วนใหญ่ แต่ต้องยอมรับว่าเหล่าสตรีก็มีส่วนสำคัญยิ่งกับความสำเร็จของมัสยิดบ้านเหนือ อาจมีส่วนสำคัญมากกว่าบทบาทของบุรุษ บางรายด้วยซ้ำไป ข้าพเจ้าขอยกความดีทั้งหลายที่เกิดจากการทำงานร่วมกันทั้งหมดแก่เหล่าบุรุษและสตรีเหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาริยา บิลลาเต๊ะ ประธานกลุ่มแม่บ้านมัสยิดบ้านเหนือ ผู้ซึ่งทุ่มเทให้กับองค์กรอย่างไม่รู้จัก

เหน็ดเหนื่อย จนแม้จะถูกทดสอบด้วยโรคภัยไข้เจ็บก็ไม่ย่อท้อเหนื่อยหน่ายเลย
ขออัลลอฮ์ทรงโปรดประทานคุณงามความดีแก่ทุกคนเป็นทบทวีคูณ ทั้งใน
ดunyaและอาคิรอสู้ต่อไป อามีน

(ดร. ฎ็อบรอนี บิลล่าเต๊ะ)

อิหม่ามมัซยิดบ้านเหนือ

1 รอบีอุ ซานี ฮ.ศ. 1432

6 มีนาคม พ.ศ. 2554

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 ‘มัสยิดบ้านเหนือ’...ชุมชนต้นแบบแห่งสันติสุขได้	1
บทที่ 2 สันติสุขคือการเสียสละ	9
บทที่ 3 สร้างภูมิคุ้มกันชุมชนด้วย ‘การออม’	17
การสร้างทายาทสืบทอดกิจกรรม	21
บริหารเงินออมทรัพย์ไม่ยากอย่างที่คิด	22
กลุ่มออมทรัพย์ของชุมชนผิดกฎหมายหรือไม่?	23
ประวัติของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ	24
การจัดการกลุ่มออมทรัพย์	25
บทที่ 4 โมเดลมัสยิดบ้านเหนือ - การบริหารจัดการแบบบูรณาการ	29
บทที่ 5 มัสยิดบ้านเหนือกับการสร้างเสริมสุขภาวะในชุมชน	37
ทางแห่งอิกรอม...หนทางแห่งสุขภาวะที่ยั่งยืน	38
ผลพวงจากโรงเรียนผู้นำสุขภาวะมุสลิมของ สสม.	39
โครงการประมงบ้านเหนือรักษ์สุขภาวะ	41
โครงการมัสยิดปลอดบุหรี่	42
โครงการสัมมนาแกนนำชุมชน	43
โครงการรักษ์สุขภาพ	43
โครงการสัมมนาประชากรกลุ่มเสี่ยงด้านสุขภาวะ	46
บทที่ 6 บุคลากรแห่งศรัทธา ณ มัสยิดบ้านเหนือ	47
แนวคิดของคณะกรรมการมัสยิดบ้านเหนือ	49
บทที่ 7 หนทางสว่างแห่งปัญหาความยากจนมุสลิม	52
ภาคผนวก	65

บทที่ 1

‘มัสยิดบ้านเหนือ’...ชุมชนต้นแบบแห่งสันติสุขใต้

ชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ ตั้งอยู่ริมคลอง
อู่ตะเภา ซึ่งมีต้นน้ำมาจากชายแดนไทย-มาเลเซีย
มีความยาวประมาณ 300 กิโลเมตร ชุมชนบ้านเหนือ
ตั้งอยู่ปลายคลอง ก่อนที่น้ำจะไหลลงสู่ทะเลสาบ
สงขลา 4 กิโลเมตร ห่างจากเทศบาลนครหาดใหญ่
13 กิโลเมตร มีประชากรในปี พ.ศ.2550 จำนวน
310 ครัวเรือน รวม 1,795 คน ส่วนใหญ่ประกอบ
อาชีพการประมงและค้าขาย

มีเรื่องเล่ากันมาช้านานเกี่ยวกับชุมชนมัสยิด
บ้านเหนือในอดีตกาล แต่เรื่องเล่านั้นก็เพียง
คำเล่าขานที่ไม่มีการจดบันทึก เรื่องราวต่างๆ จึงถูก
ลบหายไปในคลื่นของกาลเวลา ผู้อาวุโสสูงสุดของ
ชุมชน มีชื่อว่านางฮาสิมะ บินฮาสนัน ในวัย 98 ปี
บอกแต่เพียงว่า เมื่อตนเกิดมานั้นที่นี่ก็เป็นชุมชน
อยู่แล้ว จึงกล่าวได้ว่าชุมชนมัสยิดบ้านเหนือมีความ
เป็นมามากกว่า 100 ปี แน่แน่นอน หากนับเอาจาก
อายุของผู้อาวุโสสูงสุดของชุมชนท่านนี้

น่าเสียดาย ที่ชุมชนแห่งนี้ไม่มีโบราณสถานใดหลงเหลือไว้ให้พอที่จะ
บ่งชี้ถึงอายุความเก่าแก่ของชุมชนได้อย่างชัดเจนนัก มีก็แต่เพียงโบราณวัตถุ
บางอย่างเช่น ถ้วยโอไอซาม ซึ่งถูกเก็บไว้ในบ้านของคนในชุมชนเอง บางหลัง
เท่านั้น...ที่หากย้อนอายุการได้มาซึ่งโบราณวัตถุเหล่านั้นก็น่าจะนับเนื่องไปได้
ถึง 100 ปี หรือมากกว่านั้นทั้งสิ้น ส่วนโบราณสถาน สำหรับคนอายุ 40 ปี
ขึ้นไปยังทันได้เห็นอาคารมัสยิดหลังเก่าของชุมชนนี้ ซึ่งสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.
2505 เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กขนาด 15 X 27.50 เมตร มุงด้วย
กระเบื้องดินเผาใช้เป็นสถานที่ละหมาดมานาน จนปี พ.ศ.2526 ก็ไม่สามารถ
รองรับจำนวนสัปบุรุษที่เพิ่มขึ้นได้อีก ทำให้สัปบุรุษส่วนหนึ่งที่อาศัยอยู่ในชุมชน
หัวสะพานแยกตัวออกไปตั้งมัสยิดใหม่ ชื่อว่า “มัสยิดชีรอตอลมุสตะกิม”
เป็นผลให้ในหมู่ที่ 7 ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีมัสยิด
เพิ่มเป็น 2 มัสยิด (คือ มัสยิดบ้านเหนือ และ มัสยิดชีรอตอลมุสตะกิม)
ตั้งแต่นั้นมา

จนกระทั่งปี พ.ศ.2540 มัสยิดบ้านเหนือหลังเก่า ก็ไม่สามารถรองรับ
สัปบุรุษที่มาละหมาดกันได้ทั้งหมด แคนนำชุมชนซึ่งมี ฮัจยีแอ ศรีอาหมัด
เป็นอิหม่ามในขณะนั้นจึงได้หารือกับคณะกรรมการมัสยิด และสัปบุรุษ
ในชุมชนบ้านเหนือ ร่วมกันแก้ปัญหาสถานที่ให้สัปบุรุษที่จะมาละหมาดได้
จนในที่สุดมีมติร่วมกันให้สร้างมัสยิดหลังใหม่ขึ้น ในพื้นที่ซึ่งได้มีการซื้อไว้
ก่อนหน้านี้อีกแล้ว

มัสยิดบ้านเหนือหลังใหม่ มี นายอุหมาด หมัดบิลเฮด กำนัน
ตำบลคูเต่าในขณะนั้น เป็นผู้ควบคุมการก่อสร้างที่เริ่มขึ้นในปี พ.ศ.2541
ใช้งบประมาณการก่อสร้างที่ระดมทุนมาจากชาวชุมชนเป็นหลัก โดยมิ
การจัดเลี้ยงน้ำชาขึ้น ณ มัสยิดบ้านเหนือ เป็นประจำวันศุกร์เพื่อให้พี่น้อง
ชาวชุมชนได้มาดื่มน้ำชาและร่วมบริจาคเงินเพื่อก่อสร้างมัสยิดต่อไป จนถึง
ทุกวันนี้การดื่มน้ำชาเพื่อการกุศลก่อสร้างมัสยิดบ้านเหนือก็ยังคงมีอยู่อย่าง
ต่อเนื่อง และขณะนี้มัสยิดหลังใหม่ที่มีขนาด 27 x 42 เมตร สูง 115 เมตร

ก็ยังดำเนินการก่อสร้างไปเรื่อย ๆ ขณะที่ผู้ละหมาดญะมาอะฮ์ในมัสยิดก็เพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ เช่นกัน

จากอดีตที่การละหมาดญะมาอะฮ์ ไม่มีความสำคัญในความรู้สึกนึกคิดของผู้คนมากนัก ปัจจุบันการละหมาดแต่ละครั้งของชุมชนแห่งนี้ มีผู้ร่วมปฏิบัติที่มัสยิดโดยเฉลี่ยประมาณ 100 คน/ครั้ง ถือเป็นจำนวนที่นับว่ามากเมื่อเทียบกับชุมชนอื่นๆ ที่มีประชากรใกล้เคียงกัน ที่สำคัญคือการถือปฏิบัตินี้มีความสัมพันธ์ต่อชุมชนในหลายด้าน ทั้งด้านสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ

สำหรับด้านสังคม การละหมาดร่วมกันที่มัสยิดเป็นประจำ ทำให้มัสยิดกลายเป็นสถาบันที่ทรงความสำคัญยิ่งสำหรับคนส่วนใหญ่ ความผูกพันกับมัสยิดทำให้พร้อมจะร่วมมือและสนองนโยบายต่างๆ ที่ทางมัสยิดบ้านเหนือกำหนดขึ้น แม้รายได้ส่วนใหญ่จะมาจากอาชีพประมงในทะเลสาบสงขลา แต่เมื่อถึงวันศุกร์ของทุกสัปดาห์ จะไม่มีเรือลำใดออกไปหาปลา ทุกคนพร้อมใจกันหยุดเพื่อไปปฏิบัติละหมาดญะมาอะฮ์อัตร่วมกัน ที่มัสยิดบ้านเหนือ (ละหมาดญะมาอะฮ์วันศุกร์เป็นข้อบังคับเหนือผู้ชายมุสลิมที่บรรลุนิติภาวะแล้ว) เฉพาะวันศุกร์จึงมีผู้มาละหมาดที่มัสยิดบ้านเหนือ รวม 700 คน ละหมาดนั้นถือได้ว่าเป็นระบบการผลิตซ้ำจักรวาลทัศน์อิสลาม เมื่อการละหมาดได้รับการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด จึงเท่ากับช่วยตอกตรึงจักรวาลทัศน์อิสลามไว้ในใจของผู้ปฏิบัติอย่างมั่นคง โดยสามารถมองเห็นเป็นรูปธรรมในการแสดงออกของชาวชุมชน เช่น ในด้านการแต่งกาย สตรีแทบทั้งหมดให้ความสำคัญกับการคลุมฮิญาบ(ผ้าคลุมศีรษะ) ตามหลักศาสนาอิสลาม ในโรงเรียนบ้านใต้เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาโดยรัฐ

เมื่อมัสยิดบ้านเหนือมีนโยบายให้เด็กนักเรียนทุกคนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แต่งตัวตามบัญญัติศาสนาอิสลาม ตั้งแต่ปี 2543 เป็นต้นมา เด็กผู้ชายทุกคนสวมกางเกงขาวาวสี kaki ไปโรงเรียน ขณะที่เด็กผู้หญิงสวมฮิญาบสีขาว เสื้อแขนยาว กระโปรงสีดำยาว กันทุกคนเช่นกัน เมื่อเด็กจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้ว แทบไม่มีพ่อแม่คนใดส่งลูกไปเรียนในโรงเรียนที่สอนวิชาสามัญล้วนๆ แต่จะให้เรียนในโรงเรียนที่สอนวิชาศาสนาควบคู่ไปด้วยเท่านั้น ครั้นเมื่อเด็กๆ เจริญวัยเป็นหนุ่มสาวและปรารถนาที่จะแต่งงาน ทุกคนจะได้รับการบ่มเพาะจากมัสยิดบ้านเหนือให้ตระหนักถึง บทบาท สิทธิ และหน้าที่ต่างๆ ของการเป็นสามีภรรยา ตลอดจนแนวทางการอบรมเลี้ยงดูลูกๆ ที่จะเกิดมาในอนาคตเสียก่อน จึงจะได้รับอนุญาตให้แต่งงานได้ トラบจนเมื่อชีวิตหนึ่งถึงแก่นิจกรรม ประเพณีบางอย่างที่เคยเป็นมาในอดีตเกี่ยวกับการตาย คือการที่ทายาทผู้ตาย ต้องยุ่งยากในการจัดเลี้ยงอาหารแขกเหรื่อ นั้น นับตั้งแต่ปี 2545 เป็นต้นมา เมื่อมีการตายเกิดขึ้นที่บ้านใครก็จะเห็นเพื่อนบ้านช่วยกันหุงหาอาหารยกไปยังบ้านที่มีคนตาย รวมทั้งช่วยในการจัดสำรับกับข้าวเพื่อเลี้ยงดูแขกที่มาด้วย

รูปธรรมความผูกพันของผู้คนในชุมชนกับศาสนา ยังปรากฏให้เห็นในการก่อสร้างมัสยิดบ้านเหนือหลังที่ใช้งานอยู่ในปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญอีกด้วย มัสยิดบ้านเหนือหลังนี้เริ่มการก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ.2540 ใช้เงินก้อนแรกที่ได้รับบริจาคจากชาวชุมชนบ้านเหนือเพียง 300,000 บาท ผ่านมาถึงปี พ.ศ.2552 แม้การก่อสร้างมัสยิดบ้านเหนือจะยังไม่แล้วเสร็จสมบูรณ์ แต่เหตุการณ์นี้กลับสร้างปรากฏการณ์ใหม่ขึ้นในชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ คือ การตั้งมัสยิดวันศุกร์ เพื่อบริจาคเงินสมทบทุนก่อสร้างมัสยิดบ้านเหนือตนเอง

วัฒนธรรมการตั้งมัสยิดวันศุกร์เพื่อสงเคราะห์ช่วยเหลือกันและกันนั้น อาจถือเป็นเรื่องปกติในชุมชนมุสลิมทั่วไป แต่นั่นก็จะเกิดเพียงครั้งคราว เท่านั้น หรือในยามที่ใครคนใดคนหนึ่งประสบภัยพิบัติจนทรัพย์สินเสียหาย หรือเกิดสภาวะขาดแคลนเงินในขณะที่ต้องใช้อย่างยิ่งยวดจริงๆ เท่านั้น

แต่สำหรับชาวชุมชนมัสยิดบ้านเหนือแล้ว การตีม้น้ำชาเพื่อมัสยิดกลายเป็น วัฒนธรรมที่ดำเนินไปอย่างกลมกลืนกับวิถีชีวิตประจำสัปดาห์ของชาวชุมชน เพราะเมื่อถึงทุกวันศุกร์ บรรดาสัปบุรุษในชุมชนบ้านเหนือจะพากันไปตีม้น้ำชาพร้อมกันที่มัสยิดบ้านเหนือ และบริจาคเงินตามกำลังศรัทธาเพื่อ ให้การดำเนินงานของมัสยิดบ้านเหนือก้าวหน้าต่อไปได้ ด้วยเงินบริจาค เฉลี่ยแล้วศุกร์ละ 10,000 บาท ทำให้การก่อสร้างมัสยิดบ้านเหนือซึ่งดำเนินมา ถึงปัจจุบันนับเป็นเวลา 12 ปี ลี้นค่าก่อสร้างไปแล้วไม่ต่ำกว่า 16,000,000 บาท จนถึง ณ วันนี้ การก่อสร้างมัสยิดบ้านเหนือก็ยังดำเนินการไปอย่าง ต่อเนื่องได้ โดยที่ชุมชนมัสยิดบ้านเหนือไม่จำเป็นต้องจัดงานเลี้ยงเพื่อเชิญ พี่น้องจากต่างหมู่บ้านให้มาร่วมบริจาคในการก่อสร้างเหมือนที่เกิดในชุมชน มุสลิมทั่วไปแต่อย่างใด

นอกจากมัสยิดแล้ว อาณิสสรของวัฒนธรรมการตีม้น้ำชาวันศุกร์ ในช่วง 12 ปีที่ผ่านมา ยังส่งผลต่อการศึกษาของชุมชนด้วย เพราะชุมชน บ้านเหนือยังมีเงินเหลือพอที่จะใช้เพื่อการก่อสร้างอาคารศูนย์อบรมเด็ก ก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิดบ้านเหนือ และอาคารโรงเรียนกัลยาณชนรังสรรค์ เด็ก ๆ ที่อยู่วัย 3-5 ขวบของชุมชนแห่งนี้ ได้เริ่มเข้าสู่กระบวนการอบรม ตามระบบของมัสยิดบ้านเหนือมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2538 โดยใช้โรงอาหาร ของมัสยิดบ้านเหนือเป็นสถานที่อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ ขณะนั้นมีครูพี่เลี้ยง แรกเริ่มจำนวน 2 คน ทำงานกันไปโดยมีค่าตอบแทนจากการบริจาคของ คณะกรรมการมัสยิดบ้านเหนือจำนวนไม่ถึงหนึ่งพันบาทต่อเดือนจนถึงปี พ.ศ.2540 จึงมีค่าตอบแทนจากกรรมการศาสนา 1,500 บาทต่อเดือน ก่อนที่จะมีการถ่ายโอนอำนาจงบประมาณของศูนย์เด็กเล็กก่อนเกณฑ์ให้กับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเวลาต่อมา ณ วันนี้ ครูพี่เลี้ยงจึงมีเงินค่า ตอบแทนเป็นรายเดือนในฐานะพนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ปี พ.ศ.2549 อาคารศูนย์อบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ที่มีอยู่ ไม่สามารถ รองรับจำนวนเด็กที่เพิ่มขึ้นได้ องค์กรบริหารส่วนตำบลคูเต่าได้สนับสนุน

งบประมาณการก่อสร้างอาคารหลังใหม่ให้ ในงบประมาณ 500,000 บาท ถึงกระนั้น งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนก็ยังไม่พอกับการก่อสร้าง ชาวชุมชนบ้านเหนือจึงสมทบอีก 700,000 บาท ซึ่งได้มาจากการบริจาค อาคารหลังใหม่จึงสร้างเสร็จในปี พ.ศ.2551 และในปีเดียวกันนี้ก็ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากมูลนิธิเพื่อส่งเสริมและพัฒนาสังคมอีกจำนวน 400,000 บาท เพื่อก่อสร้างอาคารศูนย์อบรมจริยธรรมอิสลามประจำมัสยิด แต่งบประมาณที่ได้ก็ยังไม่เพียงพอ ดังนั้นชาวชุมชนบ้านเหนือจึงร่วมกัน สมทบงบประมาณอีก 2,000,000 บาท จนสามารถก่อสร้างอาคารศูนย์อบรม จริยธรรมอิสลามประจำมัสยิดบ้านเหนือได้แล้วเสร็จ และเปิดใช้เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2551

การมีอาคารที่ได้มาตรฐานดังกล่าวนี้ ทำให้ชุมชนเริ่มตระหนักถึง ความสำคัญของการจัดการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงมีการจัดตั้งมูลนิธิ กัลยาณชนรังสรรค์ มัสยิดบ้านเหนือขึ้น และได้รับการจดทะเบียนอย่าง ถูกต้องตามกฎหมายเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2551 วัตถุประสงค์ของมูลนิธิคือ เพื่อจัดการศึกษาแก่เด็กและเยาวชน ตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปจนถึงชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 และยกฐานะของศูนย์อบรมจริยธรรมเดิมเป็นโรงเรียนกัลยาณชน รังสรรค์ มัสยิดบ้านเหนือ โดยเริ่มจากการเปิดชั้นอนุบาล 1 ในปีการศึกษา 2552 เป็นรุ่นแรกมีเด็กนักเรียน 63 คน ครู 4 คน ไม่เพียงแต่เด็กและ

เยาวชนเท่านั้น ที่ได้รับการเอาใจใส่เรื่อง การให้ความรู้ซึ่งมีฐานคือจักรวาลทัศน์ อิสลาม แม้แต่สัปบุรุษในชุมชนมัสยิด บ้านเหนือเอง ก็ได้รับการส่งเสริมให้มีการศึกษาเรียนรู้กันเป็นประจำโดยใช้ มัสยิดบ้านเหนือเป็นศูนย์กลางแห่งการ เรียนรู้ ไม่เฉพาะในด้านการปฏิบัติ ศาสนกิจให้ถูกต้องเท่านั้น แต่ยังรวมถึง

เรื่องการสร้างระบบสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง บนกระบวนคิดดังกล่าว ด้วย ปัจจุบันทุกวันพฤหัสบดี หลังละหมาดมัฆริบ (เวลา 18.30 น. โดยประมาณ) ผู้ที่มาร่วมละหมาดที่มัสยิดบ้านเหนือส่วนหนึ่งจะเรียนรู้ด้านศาสนา โดยผู้นำหมู่บ้านอย่าง อิหม่ามฏ็อบรอนี เป็นผู้สอนไปจนถึงเวลาละหมาดอิฮา (เวลา 19.30 น. โดยประมาณ) ส่วนเช้าวันศุกร์เวลา 09.00-10.00 น. เป็นเวลาในการศึกษาเรียนรู้ของบรรดามุสลิมะฮ์ (สตรีมุสลิม) ทั้งในหมู่บ้าน และนอกหมู่บ้านใกล้เคียง นอกเหนือจากเวลาที่ถูกกำหนดไว้แน่นอนทั้งสองช่วงดังกล่าวแล้ว เมื่อมีเรื่องสำคัญๆ ที่ชาวบ้านเหนือควรรู้ อิหม่ามฏ็อบรอนีย่ ก็มักใช้เวลาหลังละหมาดทุกครั้ง ในการสร้างความเข้าใจกับชาวบ้านเหนือในเรื่องนั้นๆ เป็นประจำ

สภาพการณ์ที่มีการละหมาดเป็นเสาหลักของกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนบ้านเหนือ ทำให้เกิดการเรียนรู้อิสลามอย่างกว้างขวางมากขึ้น และนำไปสู่การฟื้นฟูอัตลักษณ์อีกสองอย่างตามมา นั่นคือ **อัตลักษณ์ชะกาต** และ **อัตลักษณ์การส่งเสริมความดี ยับยั้งความชั่ว**

สำหรับชะกาตนั้น ตลอดเวลาที่ผ่านมาจนถึงปี 2542 มัสยิดบ้านเหนือไม่เคยมีการเก็บชะกาตเลย อีกทั้งยังไม่มียอดความรู้เรื่องชะกาตอย่างพอเพียงที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ ทำให้ผู้มีฐานะดีหลายคนไม่เข้าใจ และไม่เคยจ่ายชะกาตเลย แต่ก็มีผู้ที่จ่ายบ้าง แต่ก็จ่ายกันเองเป็นส่วนตัว ซึ่งทำให้เกิดผลในวงแคบๆ เท่านั้น ดังนั้นในปี พ.ศ.2542 มัสยิดบ้านเหนือจึงเริ่มฟื้นฟูและรณรงค์ทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องชะกาตและส่งเสริมให้ผู้มีคุณสมบัติต้องจ่ายชะกาตตามศาสนาบัญญัติกับทางมัสยิดบ้านเหนือ ผลก็คือในปี 2542 คลังชะกาตของมัสยิดบ้านเหนือสามารถเก็บรวบรวมชะกาตได้จำนวน 114,000 บาท จากปี 2542 เป็นต้นมา การจ่ายชะกาตก็รวมศูนย์อยู่ที่มัสยิดบ้านเหนือ จากสถิติการรวบรวมชะกาตของมัสยิดบ้านเหนือ นับตั้งแต่เริ่มดำเนินการเรื่องชะกาตในปี พ.ศ.2542 จนถึงสิ้นปี พ.ศ.2551 มีผู้จ่ายชะกาตผ่านระบบของมัสยิดบ้านเหนือเป็นจำนวนเงิน 1,644,020 บาท

โดยมัสยิดได้แจกจ่ายชะกาตไปแล้วจำนวน 1,322,347 บาท และยังมีชะกาต
คงคลังอีกจำนวน 321,673 บาท

การแจกจ่ายชะกาตส่วนใหญ่เน้นสอดคล้องกับคำสอนของศาสดา
ที่ให้เป็นไปในลักษณะของการจัดหาเครื่องมือทำกิน หรือสร้างบ้านพักอาศัย
ให้กับคนยากจนและเด็กกำพร้า สนับสนุนการศึกษา และการจัดสวัสดิการ
คนชรา รวมทั้งคนพิการด้วย จำนวนทั้งสิ้น 25 คน คนละ 200 บาทต่อเดือน
นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2551 มัสยิดบ้านเหนือยังตั้งคณะกรรมการขึ้นมา
อีกชุดหนึ่ง ประกอบด้วยบุคคลที่จ่ายชะกาตกับมัสยิดบ้านเหนือเป็นประจำ
จำนวน 13 คน ทำหน้าที่คัดเลือกนักเรียน-นักศึกษาที่มีความประพฤติดี
และมีฐานะยากจน ให้ได้รับทุนการศึกษา โดยมัสยิดบ้านเหนือจะมอบให้
สองระดับ คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 2 ทุนๆ ละ 4,000 บาท
และระดับอุดมศึกษา 2 ทุนๆ ละ 8,000 บาท โดยมีกรมอบครั้งแรกเมื่อ
วันที่ 17 ตุลาคม 2551

“

นี่คือตัวอย่างของการจัดการและการปกครองชุมชนอย่างเป็นระบบ
มีระเบียบแบบแผน จนสามารถทำให้ชุมชนของตนเองมีความเข้มแข็ง
และพัฒนาในทุกๆ ด้านไปได้อย่างยิ่งย่น แต่สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นไม่ได้เลย
หากขาดซึ่งผู้นำชุมชนที่มีวิสัยทัศน์ เอาใจใส่ต่อทุกข์สุขของคนในชุมชน
รวมทั้งความร่วมมือร่วมใจสามัคคีกันอย่างแน่นแฟ้นของสมาชิกในชุมชน
นั่นเอง

”

บทที่ 2

“สันติสุขคือการเสียสละ”

การฟื้นฟูอัตลักษณ์ชะกาดของชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ ไม่เพียงแต่ส่งผลให้เกิดกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ อันยังประโยชน์ต่อคนในชุมชนมากมายเท่านั้น แต่ยังช่วยต่อยอดในทางเศรษฐกิจอีกด้วย นั่นคือ การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนมัสยิดบ้านเหนือขึ้นเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2548 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยในชุมชน แม้จะตั้งมาไม่นานนัก แต่ละกลุ่มก็สามารถคลี่คลายปัญหาดังกล่าวได้ในปี 2550 เมื่อกลุ่มออมทรัพย์สามารถระดมทุนซื้อที่ดินในชุมชนจำนวน 6 ไร่ แล้วแบ่งขายให้แก่ผู้มีปัญหาที่อยู่อาศัยแออัด จำนวน 15 ครอบครัว โดยให้ผ่อนชำระเดือนละ 500 บาท ภายใน 15 ปี นั้นทำให้คนในชุมชนได้ดำเนินชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น

อีกอัตลักษณ์หนึ่งของที่นี่ คือ การส่งเสริมความดีและยับยั้งความชั่ว กล่าวโดยเนื้อแท้แล้วก็คือการส่งเสริมให้ผู้คนดำเนินชีวิต คิดค้น สร้างสรรค์

และพัฒนาชุมชนไปตามกรอบของหลักธรรมอิสลามนั่นเอง นั่นหมายถึง การบริหารจัดการชุมชนที่มีเป้าหมายสร้างระบบการดำเนินชีวิตที่ครอบคลุมทุกมิติ ตั้งแต่เกิดจนตาย มิใช่เพียงอนุรักษ์ประเพณีหรือพิธีกรรมทางศาสนาเท่านั้น การดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนี้ จึงไม่อาจอาศัยเพียงการประกอบศาสนพิธี แต่จำเป็นต้องสร้างอำนาจทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจขึ้นด้วย โดยนัยนี้มัสยิดบ้านเหนือจึงไม่ได้เป็นเพียงสถานประกอบศาสนกิจ แต่ได้ดำเนินการสร้างระบบกำกับดูแลทางวัฒนธรรมขึ้น ระบบนี้ทำหน้าที่สร้างความมั่นคงเข้มแข็งแก่ฟิรรอฮ์ของมนุษย์ (ส่งเสริมความดี) และช่วยขจัดปัดเป่าสิ่งที่จะทำให้ฟิรรอฮ์นั้นอ่อนแอ (ยับยั้งความชั่ว)

ปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้กระบวนการบริหารจัดการเรื่องนี้ประสบความสำเร็จได้คือ ชาวบ้านส่วนหนึ่งเต็มใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยเป็นผลสืบเนื่องจากการละหมาดร่วมกันเป็นประจำที่มัสยิดนั่นเอง การละหมาดญะมาอะฮ์เปิดโอกาสให้ผู้คนได้พบปะ พูดคุย ปรีกษาหารือในเรื่องต่างๆ ที่เป็นความต้องการหรือเป็นปัญหาร่วมกันของชุมชน นำไปสู่การจัดตั้งชุมชนต่างๆ ขึ้น ทำหน้าที่ดูแล แก้ไข และป้องกันมิให้ชุมชนสูญเสียความเป็นมุสลิมไปในกระแสโลกาภิวัตน์อันเชี่ยวกราก โดยมีมัสยิดเป็นแกนกลางและประกอบไปด้วยหน่วยงานต่างๆ ได้แก่

1) คณะที่ปรึกษาของมัสยิด ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2545 ประกอบไปด้วยบรรดาผู้อาวุโสที่ได้ประกอบคุณงามความดี และเป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชนมายาวนาน จำนวน 5 คน ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาในการดำเนินงานต่างๆ ของมัสยิดบ้านเหนือ ร่วมประชุมและร่วมในการไกล่เกลี่ยปัญหาข้อพิพาทต่างๆ ระหว่างสัปบุรุษเมื่อมีการนำปัญหานั้นมาร้องเรียนกับทางมัสยิด

2) คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด (คอม.) และผู้ช่วยกรรมการ ในปี 2551 ชุมชนแห่งนี้แบ่งเขตต่างๆ ในชุมชนออกเป็น 10 เขต แต่ละเขตจะมีหัวหน้าเขตที่เป็นกรรมการอิสลามประจำมัสยิดบ้านเหนือเป็นผู้ดูแล

โดยมีผู้ช่วยเขตละ 2 คน ทำหน้าที่สนองและแปรนโยบายของมัสยิดบ้านเหนือ ไปสู่การปฏิบัติในเขตที่ตนเองรับผิดชอบ ดูแลทุกข์สุขของประชาชนในเขต เสนอชื่อผู้เห็นสมควรได้รับความช่วยเหลือ ตักเตือนผู้ที่ฝ่าฝืนกฎของชุมชน และลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนตามระเบียบบริหารกิจการของมัสยิดบ้านเหนือ

3) คณะผู้พิทักษ์ระเบียบมัสยิด (พทม.) มีทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ตั้งขึ้นเมื่อปี 2546 ประกอบด้วยคนหนุ่มสาวที่ได้รับการคัดเลือกจาก คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดและผู้ช่วย เขตละ 8 คน (ชาย 4 คน หญิง 4 คน) ทำหน้าที่ดูแลความสงบเรียบร้อย ในช่วงเวลาของการประกอบ พิธีทางศาสนาที่มัสยิดบ้านเหนือ และจัดการรักษาเวรยามกลางคืนรอบหมู่บ้าน ซึ่งปัจจุบันยังมีการผลัดเปลี่ยนระวักรักษาหมู่บ้านอยู่ โดยผู้ปฏิบัติการไม่มีเงิน ค่าตอบแทนจากหน่วยงานใดๆ ของรัฐ แต่มีผู้บริจาคเพื่อซื้ออาหารและ เครื่องดื่มเลี้ยงผู้เฝ้าเวรยามทุกคืน

4) กลุ่มแม่บ้านมัสยิดบ้านเหนือ ตั้งขึ้นเมื่อปี 2546 มีสมาชิก 34 คน ทำหน้าที่ในกิจการด้านสตรีของชุมชน ทั้งการรวมตัวทำอาชีพเสริม การฝึก อบรมเยาวชนหญิง การดูแลตักเตือนผู้หญิงที่ประพฤติตนไม่เหมาะสม และ การต้อนรับผู้มาเยี่ยมเยือนชุมชนบ้านเหนือ

5) สภาชุรอ ตั้งขึ้นเมื่อปี 2549 มีสมาชิก 50 คน โดยสัปบุรุษ ในแต่ละเขตคัดเลือกคนในเขตของตนเอง เขตละ 5 คน หน่วยงานนี้เกิดขึ้น สืบเนื่องจากความแตกแยกในชุมชน ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งผู้ทำหน้าที่ ทางการเมืองในท้องถิ่น ทำให้ผู้บริหารมัสยิดบ้านเหนือไม่อาจนิ่งดูตายได้ จึงตั้งสภาชุรอขึ้น ทำหน้าที่กลั่นกรองบุคคลที่จะเข้ามาทำงานด้านการเมือง- การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผู้มีความประสงค์จะลงสมัครรับเลือกตั้ง ต้อง ได้รับความเห็นชอบจากสภาชุรอเท่านั้น การตั้งสภาชุรอแม้จะไม่สามารถ ทำให้เกิดเอกภาพได้ในทันที แต่ก็มีผลให้การเลือกตั้งในปี 2551 มีการ เปลี่ยนแปลงทางการเมืองเกิดขึ้น ซึ่งเอื้อต่อการสร้างความสมานฉันท์ในชุมชน ได้มากกว่าในอดีต และยังมีผลให้ทิศทางการเมืองในชุมชนมีความเป็นเอกภาพ

มากขึ้น ต่อมาได้มีข้อตกลงร่วมกันระหว่างมัสยิดโดยสภาชุรอ กับคณะ
ผู้ทำงานการเมืองในชุมชน เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2551 ในประเด็นต่าง ๆ
ดังนี้

1. จะส่งเสริมและร่วมมือในการบังคับใช้กฎหมายชุมชน
2. จะประชุม ปรีกษา หรือกับฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหามติ
ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด
3. จะไม่ใช่ตำแหน่งช่วยเหลือ/คำประกันคนที่ปรากฏว่าได้ทำ
ความผิดอย่างชัดเจน
4. จะร่วมมือ/ช่วยเหลือการดำเนินงานของมัสยิดในการสร้างสังคม
ตามแนวทางอิสลาม เช่นการจัดโต๊ะอิหม่าม อ้อวัยรูน หรือการ
ทัศนศึกษาดูงานต่าง ๆ
5. สภาชุรอจะพิจารณาพฤติกรรมของฝ่ายการเมืองว่าอยู่ในกรอบ
คำสัญญาหรือไม่ หากผู้ใดไม่สามารถประพฤติตามสัญญา หรือ
ไม่อยู่ในกรอบศาสนา สภาก็จะงดการสนับสนุนในการเลือกตั้ง
ครั้งต่อไป
6. สภาชุรอยังทำหน้าที่ดูแลสาธารณูปโภคชุมชน โดยการขอรับ
บริจาคเงินจากทุกครัวเรือนเดือนละ 10 บาท เพื่อเอาไว้ใช้
ในการสร้าง ซ่อมแซม และปรับปรุงสาธารณูปโภคในชุมชน
โดยไม่ต้องรอนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น
7. หน่วยงานทั้งหมดของชุมชนที่กล่าวมาแล้ว จะมีการประชุมร่วมกัน
เป็นประจำทุกเดือน ณ มัสยิดบ้านเหนือ โดยมี อีหม่ามหรือบรอนีย์
ทำหน้าที่เป็นประธานในการประชุม ซึ่งสามารถสรุปโครงสร้าง
ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้การดูแลของมัสยิดบ้านเหนือ
และร่วมกันประชุมทุกเดือนตามแผนภูมิการบริหารจัดการ
มัสยิดบ้านเหนือ ดังนี้

ความน่าภาคภูมิใจของชุมชนแห่งนี้ มิใช่แค่เพียงการรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของตัวเองได้อย่างดีเท่านั้น หากแต่เมื่อใครต่อใครที่เดินทางผ่านถนนสายคลองแห-คูเต่า มาถึงหมู่ที่ 7 ต.คูเต่า มักอดที่จะเหลียวมองอาคารมัสยิดบ้านเหนือไม่ได้ อาคารนี้เป็นอาคารขนาด 27 x 45 เมตร สูง 11.5 เมตร มีโดมขนาดความสูง 13.5 เมตร อยู่ทั้ง 4 มุม นับเป็นมัสยิดขนาดใหญ่ที่สุดในจังหวัดสงขลา ที่สร้างขึ้นด้วยน้ำพักน้ำแรงของชาวบ้านเหนือโดยแท้ รวมงบประมาณการก่อสร้างราว 20 ล้านบาท โดยไม่มีเงินงบประมาณจากรัฐหรือหน่วยงานต่างประเทศเข้ามาสนับสนุนในการก่อสร้างเลยแม้แต่บาทเดียว

มัสยิดบ้านเหนือเริ่มก่อสร้างในปี 2540 มีเงินทุนเริ่มแรก 300,000 บาทจากการบริจาคของพี่น้องในชุมชนบ้านเหนือ การก่อสร้างใช้วิธีการลงแขกโดยชาวบ้านเอง โดยผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาทำเป็นรายเขต (ในขณะนั้นมีเขตบริการอยู่ 8 เขตบริการ) โดยจ้างแรงงานนายช่างใหญ่ (วิศวกร) 1 คน ส่วนนายช่างใหญ่อีกหนึ่งคน ผู้ซึ่งทำหน้าที่ทั้งออกแบบและควบคุมการก่อสร้างเอง คือ นายอุหมาด หมดบดินเฮด เป็นกำนันตำบลคูเต่าในสมัยนั้น ได้สละและอุทิศตัวมาทำงานนี้โดยไม่คิดค่าแรงของตนเอง

ครั้นเมื่อเงินสามแสนหมดลง คณะกรรมการมัสยิดบ้านเหนือได้ประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน ก็ได้มติว่าจะระดมทุนการก่อสร้างต่อโดยไม่ขอรับบริจาคจากบุคคลภายนอกชุมชน ด้วยวิธีจัดให้มีการเลี้ยงน้ำชาทุกวันศุกร์ของทุกสัปดาห์ โดยประชาสัมพันธ์ให้คนในหมู่บ้านเหนือกันเอง

มาร่วมดื่ม และร่วมบริจาคสมทบทุนสร้างมัสยิดจากวันนั้นจนถึงวันนี้ เป็นเวลาร่วม 12 ปีแล้ว ที่การร่วมดื่มน้ำชาวันศุกร์ที่มัสยิดบ้านเหนือ ได้กลายเป็นวัฒนธรรมส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตชุมชนที่นี่ เงินบริจาคเฉลี่ยแต่ละศุกร์ ประมาณ 10,000 บาท เป็นรายได้หลักในการก่อสร้างมัสยิด ซึ่งนับถึงปี 2552 มีเงินร่วม 20 ล้านบาทแล้ว เบื้องหลังเสียงสรรเสริญเสนาทุกเช้าวันศุกร์ ณ โรงอาหารของมัสยิดบ้านเหนือ ก็คือความเสียสละอันสูงส่งของคณะกรรมการมัสยิด ซึ่งเป็นผู้ที่จะต้องจัดหาอาหารมาเลี้ยงโดยที่ค่าใช้จ่ายทั้งหมด คณะกรรมการได้ร่วมมือกันจัดหาค่าใช้จ่ายเอง ทั้งการควักจากกระเป๋าตัวเอง และการขอการสนับสนุนจากผู้มีฐานะดีในเขตบริการของตนเอง เมื่อได้เงินมาเท่าไรก็ จะไม่มีการหักค่าใช้จ่ายของตนเองเลย รายได้ที่ได้มาจากการเลี้ยงน้ำชาในทุกวันศุกร์นั้น เมื่อได้มาเท่าไรก็จะมอบให้แก่มัสยิดบ้านเหนือทั้งหมด

นอกจากการตึมน้ำชาทุกวันศุกร์ที่มัสยิดบ้านเหนือแล้ว อีกกิจกรรมหนึ่งที่ทุก ๆ สามเดือน จะจัดขึ้นมาครั้งหนึ่ง คือการจัดเลี้ยงอาหารซึ่งเรียกกันว่า “น้ำชาสามัคคี” อันเป็นการระดมทุนจากคนในหมู่บ้านครั้งใหญ่ ให้มาบริจาคเงินเข้าสู่มัสยิดบ้านเหนือ เป็นค่าใช้จ่ายไม่เฉพาะในการก่อสร้างมัสยิดเท่านั้น แต่รวมถึงกิจกรรมการพัฒนารื่น ๆ เพื่อประโยชน์สุขของคนในชุมชนโดยรวมด้วย ทุกครั้งที่มีการจัดเลี้ยง การระดมทุนส่วนใหญ่ มักได้มาจากการสนับสนุนของสมาชิกในองค์กรประชุมของมัสยิดบ้านเหนือนั่นเอง

จะเห็นได้ว่า ชุมชนต้นแบบแห่งนี้ไม่ได้มีเพียงผู้นำและสมาชิกในชุมชนที่สามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันด้วยศรัทธาแห่งศาสนาอันแรงกล้าเท่านั้น หากแต่ผู้คนที่นี้ยังเป็น ‘ต้นแบบแห่งการเสียสละ’ อันมาจากจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมชุมชนของตน และทำเพื่อส่วนรวมอย่างน่าชื่นชม ดังคำกล่าวที่ว่า... “จิตใจของคนเราหากถูกฝึกให้เสียสละ และเป็นผู้ให้อยู่เสมอ ก็จะไม่รู้สึกลำบากกับการให้และการเสียสละเลย กลับมีความสุขกับการให้นั้นเสียด้วย ผิดกับคนที่ไม่เคยให้หรือเสียสละเมื่อถึงเวลาที่ควรหยิบยื่นอะไรแก่สังคม ก็มักจะรู้สึกลำบาก เหน็ดเหนื่อย และคิดว่าที่ให้ไปนั้นมากแล้ว”

ชาวชุมชนมัสยิดบ้านเหนือส่วนหนึ่งจัดอยู่ในกลุ่มคนประเภทแรก และคนกลุ่มนี้เองที่สามารถผลักดันให้สังคมชุมชนพัฒนาต่อเนื่องไปได้ตามแบบฉบับของชุมชนเอง และเนื่องจากเล็งเห็นความจริงข้อนี้ อิหม่ามมัสยิดจึงได้จารึกคติพจน์ไว้ใต้ตราสัญลักษณ์ของมัสยิดบ้านเหนือด้วยข้อความว่า “การเสียสละนำมาซึ่งความเมตตาจากอัลลอฮ์” เป็นความเมตตาซึ่งทำให้ชุมชนประสบความสำเร็จ ไม่เฉพาะในเรื่องการก่อสร้างมัสยิดเท่านั้น แต่ที่มากกว่าก็คือ การทำให้มัสยิดกลายเป็นสถาบันหลักที่ก้าวนำสังคมสู่การพัฒนา

ตามแนวทางของอิสลาม เป็นสถาบันที่มีโครงสร้างการบริหารตามแบบฉบับของตนเอง ซึ่งครอบคลุมทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งทั้งหมดดำรงอยู่บนพื้นฐานการเสียสละเพื่อแสวงหาความโปรดปรานจากอัลลอฮ์เป็นจุดสำคัญ

นอกจากการเสียสละเงินทองแล้ว การเสียสละร่างกาย แรงความคิด ยังเป็นลักษณะเด่นของชุมชนแห่งนี้ด้วยเช่นกัน มีตัวอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นเมื่อต้นปี 2551 เกิดเหตุการณ์ลักเล็กขโมยน้อยขึ้นภายในบ้านเหนือ และนอกชุมชน แกนนำชุมชนซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้พิทักษ์ชายระเบียบมัสยิด (พทม.) จึงได้รวมตัวกันหารือเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และได้ขอยุติว่าจะให้มีการจัดเวรยามรักษาความสงบเรียบร้อยขึ้นทุกคืน โดยจะมีอาสาสมัครมาทำหน้าที่นี้ ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาจากแต่ละเขต การรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชนจึงเกิดขึ้นได้ โดยไม่มีเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาร่วมด้วย แต่ผู้ทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครต่างก็ช่วยเหลือกันอย่างแข็งขัน เมื่อชุมชนมีผู้ช่วยลาดตระเวนยามค่ำคืน ก็ทำให้ปัญหาต่างๆ ที่เคยเกิดขึ้นได้คลี่คลายลงไป ไม่เฉพาะคนในชุมชนเท่านั้นที่นอนหลับ แม้แต่หญิงสาวต่างถิ่นคนหนึ่งซึ่งถูกล่อลวงมาในยามดึกของคืนวันหนึ่ง ก็ได้รับการช่วยเหลือเอาไว้ได้ทันที่ โดยชุดลาดตระเวนของหมู่บ้าน ยิ่งกว่านั้นชุดลาดตระเวนยังใช้มอเตอร์ไซด์ไล่จับผู้ล่อลวงส่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้อีกด้วย

นี่จึงถือเป็นความเสียสละที่น่ายกย่องของคนในชุมชนนี้ ไม่เพียงแต่การลาดตระเวนดูแลความปลอดภัย แต่บรรดาชุดลาดตระเวนของชุมชนนี้ยังช่วยเหลือราชการด้วยการพิทักษ์ไว้ซึ่งความถูกต้องชอบธรรมในสังคมด้วย เช่นในคราวเลือกตั้งท้องถิ่นเมื่อปี 2551 มีการระดมพลมากกว่าร้อยคน ออกลาดตระเวนตรวจป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียง จนนำไปสู่ผลการเลือกตั้งที่โปร่งใสและยุติธรรม สมดังคนส่วนใหญ่ในชุมชนให้การยอมรับอย่างเป็นทางการ

บทที่ 3

สร้างภูมิคุ้มกันชุมชนด้วย ‘การออม’

อิหม่ามฏ็อบรอนี ผู้นำชุมชนมัสยิดบ้านเหนือได้อธิบายถึงแนวคิดในการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ของชุมชนแห่งนี้ว่า อัลลอฮ์พระผู้เป็นเจ้าทรงบัญชาให้มุสลิมใช้จ่ายทรัพย์สินตามครรลองของพระองค์ การใช้จ่ายทรัพย์สินตามครรลองของอัลลอฮ์มิได้มีเพียงการทำบุญทำทานแก่คนยากจนเท่านั้น แต่ครอบคลุมถึงทุกการใช้จ่ายที่ช่วยให้เกิดคุณูปการแก่ปัจเจกชนและสังคมส่วนรวม ทุนนียมมีพลังในการขับเคลื่อนกรอบงำสังคมต่างๆ ได้ เพราะมีการรวบรวมทรัพย์สินต่างๆ เข้าเป็นกลุ่มก้อน จากปัจเจกหนึ่งคนรวมกันเป็นบริษัท จากหนึ่งบริษัทรวมตัวกันเป็นบรรษัท จนทุกวันนี้บรรษัทข้ามชาติทั้งหลายกลายเป็นผู้กำหนดทิศทางการพัฒนาสังคมโลก ขณะที่สังคมมุสลิมขาดการรวมตัว ทั้งในแง่บุคคลและทรัพย์สิน คนร่ำรวยที่มีอยู่จำนวนมากเอาทรัพย์สินของตนฝากไว้ในธนาคารดอกเบี้ย ช่วยสร้างความเข้มแข็งแก่ระบบดอกเบี้ย และส่งเสริมให้ทุนนิยมเติบโตไปเรื่อยๆ ด้วยการบริโภคอย่างฟุ่มเฟือย

มุสลิมจึงต้องทบทวนแนวคิดที่ว่าด้วยการใช้จ่ายตามครรลองแห่งอัลลอฮ์ เพื่อสร้างระบบเศรษฐกิจของตนเอง และไม่ตกเป็นเหยื่อของทุนนิยมประการสำคัญคือการทำ ความเข้าใจกับวาระของศาสนทูตต้นหนึ่ง ซึ่งสอนว่าอัลลอฮ์ทรงเมตตาบุคคลที่ทำมาหาเลี้ยงชีพโดยสุจริต แล้วใช้จ่ายอย่างพอดี อีกทั้งรู้จักเก็บออมไว้เพื่อความจำเป็นในอนาคตด้วย ข้อควรคิดคือการเก็บออมนั้นควรทำอย่างไร เรามักออมโดยฝากไว้กับธนาคารดอกเบี้ย เงินที่ออมไว้

จึงถูกใช้ลงทุนนอกชุมชน และผลประโยชน์ของการลงทุนก็เป็นของนายทุนเสียส่วนใหญ่ ชุมชนเจ้าของเงินแทบไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย บางครั้งอาจได้รับภัยจากการลงทุนนั้นเสียด้วยซ้ำ จากการทำลายสิ่งแวดล้อมของนายทุนหรือการลงทุนที่ผิดหลักศาสนา ซึ่งมีส่วนทำลายความมั่นคงของสังคม อิหม่ามจึงเสนอแนวคิดการออม 2 รูปแบบ คือ การออมระยะสั้น และการออมระยะยาว

การออมระยะสั้น คือ การออมเพื่อใช้จ่ายในโลกนี้ เพราะถึงจะอย่างไรโลกก็ต้องมีอันดับสูญ การเก็บออมเพื่อใช้จ่ายในโลกนี้ แม้จะยาวนานก็ปีแต่ย่อมไม่อาจเทียบได้กับปรโลกที่ไม่มีการดับสูญ การออมเพื่อเอาไว้ใช้บนโลกนี้จึงเป็นการออมระยะสั้น และควรเป็นปัจจัยหนึ่งในการสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนมุสลิม โดยการที่ชุมชนรวบรวมเงินออมเข้าด้วยกัน ซึ่งจะทำให้เกิดกองทุนของชุมชนเองขึ้น และชุมชนสามารถนำมาใช้เพื่อการลงทุนในชุมชนเอง สร้างงานสร้างความมั่นคงแก่ชุมชน และที่สำคัญคือการใช้เงินกองทุนอย่างสอดคล้องต้องกันกับหลักศาสนา และวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนนั้น การจะทำเช่นนี้ได้ ชุมชนต้องมีกลุ่มออมทรัพย์หรือจะเรียกกลุ่มอะไรก็ได้แล้วแต่ เพียงให้ทำหน้าที่คล้ายกับเป็นธนาคารของชุมชน เป็นที่พึ่งของชุมชนในด้านเศรษฐกิจ และช่วยให้ชุมชนพัฒนาตนเองได้ตามปรัชญาอิสลาม

ส่วนการออมระยะยาว คือ การใช้จ่ายทรัพย์สินไปเพื่อสร้างสาธารณประโยชน์ โดยมุ่งหวังอันสงส์จากอัลลอฮ์พระผู้เป็นเจ้าในโลกหน้า การออมประเภทนี้ถือเป็นการออมระยะยาวอย่างแท้จริง เพราะอันสงส์ที่ผู้ออมได้รับมีความมั่นคงถาวร แม้ร่างกายจะลับดับสูญไปจากโลกแล้ว แต่อันสงส์ก็จะติดตัวเขาตลอดไป เป็นสิ่งที่เขาจะได้ใช้ประโยชน์เป็นทวีคูณในปรภพ การออมระยะยาวแม้จะมุ่งหวังอันสงส์ในภพหน้า แต่ก็ก่อให้เกิดคุณูปการต่างๆ มากมายในภพนี้ เพราะการออมระยะยาวจะช่วยให้สถาบันทางสังคมเช่น มัสยิด มีความเข้มแข็งขึ้น อันจะนำไปสู่ความผาสุกของชุมชนด้วย ชุมชน

จะมีสาธารณประโยชน์ในรูปถาวรวัตถุมากขึ้นโดยไม่ต้องรอนงบประมาณจากภาครัฐมาสร้างให้ ช่วยให้เกิดการจัดการศึกษาที่ดี และบริการสาธารณสุขที่ดีขึ้นได้ เพราะการออมระยะยาวครอบคลุมสิ่งเหล่านี้ทั้งหมด หากคนในชุมชนเข้าใจสิ่งเหล่านี้อย่างลึกซึ้ง ชุมชนนั้นก็จะมีหลักประกันอันมั่นคงของตนเอง

ด้วยความมุ่งมั่นเช่นนี้ คนในชุมชนมัธยมบ้านเหนือจึงลงมือปฏิบัติจริงด้วยการประหยัดและการออม ตามแนวคิดของผู้นำชุมชน โดยชาวชุมชนเล็งเห็นพ้องกันว่า แท้จริงแล้วการประหยัดนั้นเป็นหลักของศาสนาอิสลามอยู่แล้ว และในการแก้ปัญหาของประเทศ ณ วันนี้ คนที่จะสามารถปฏิบัติได้นั้น ต้องรู้จักพอในการบริโภค กล่าวคืออยู่อย่างพอดี พอกิน มีเหลือก็เพื่อเผื่อ หรือมีเหลือมากพอก็นำไปขาย คนที่จะทำอย่างนั้นได้ ต้องได้รับการพัฒนาจนเข้าใจถึงความหมายของชีวิตจนครบทุกด้าน ต้องอดทนและอดกลั้นในความต้องการของตนเอง รู้คิดเปรียบเทียบต่อการใช้เงินที่หามาได้ในแต่ละวัน รู้วิเคราะห์ให้เห็นถึงความจำเป็น และต้องพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขตนเอง และเลิกอวดมูข หันมามุ่งมั่นในการทำมาหากินและสุจริต ด้วยความมุ่งมั่นอดทน นั้นจึงจะสามารถประหยัดและออมได้อย่างต่อเนื่อง

สมาชิกในชุมชนบ้านเหนือทุกคนตระหนักดีว่า จุดเริ่มต้นของการพัฒนา คือ การพัฒนาคนเป็นรากฐาน แต่คำว่าพัฒนาคนนั้น อะไรคือความหมายของการพัฒนา หากตีความตามแนวคิดกระแสบริโภคนิยม ก็คงได้ผลสรุปอย่างผลในปัจจุบัน ที่มีเพียงคนบางคนบางกลุ่มเท่านั้นที่ได้รับผลประโยชน์ มิใช่คนส่วนใหญ่ของประเทศ ดังนั้นการพัฒนาจึงน่าจะมี ความหมายมากกว่าที่เราเข้าใจจากเดิม

ถ้าหากการพัฒนาหมายถึงการทำให้เด็กและเยาวชนมีการศึกษามีความรู้ มีความคิด เพื่อการพึ่งตนเองและพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญ ปัจจุบันการศึกษาไทย ก็ยังไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์นั้นได้เลย แม้เราจะมีสถาบันการศึกษาชั้นนำมากขึ้น การศึกษาก้าวหน้าขึ้น คนเรียนจบสูงขึ้น แต่ทำไม เรากลับไม่รู้สึกว่าสังคมดีขึ้น ตรงกันข้าม การศึกษากลับเป็นตัว

แบ่งแยกชนชั้นทางสังคมให้ห่างออกไป ผู้ได้รับการศึกษาที่ดี การศึกษาสูง กลับเป็นผู้ที่ได้รับโอกาสทางสังคมมากกว่า คำถามที่ตามมาก็คือ แล้วทำไม ประเทศยังจนลง ในขณะที่ค่าใช้จ่ายที่ใช้เพื่อการศึกษากลับสูงขึ้น

แต่แทบไม่น่าเชื่อว่าคุณธรรมเหล่านี้ รวมทั้งความเสมอภาค ความ ยุติธรรม และความกล้าหาญเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ผ่านกระบวนการของกลุ่ม ออมทรัพย์กว่า 4 ปีแล้ว ที่ชุมชนมัสยิดบ้านเหนือได้สร้างภูมิคุ้มกันชุมชน อย่างเข้มแข็งดังกล่าว

การเกิดวิกฤติชาติครั้งนี้ ย่อมมีผลกระทบต่อชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ อย่างรุนแรงและไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงได้ แต่ชุมชนมัสยิดบ้านเหนือกลับ ไม่สิ้นสะเทือน เพราะชุมชนแห่งนี้ได้ร่วมกันสร้างภูมิคุ้มกันมาอย่างยาวนาน กลุ่มออมทรัพย์ของชุมชนมัสยิดบ้านเหนือเป็นสถาบันการเงินของชุมชนที่มี การบริหารจัดการโดยชุมชน ใช้ภูมิปัญญาสร้างกฎกติกา เน้นกระบวนการ วัฒนธรรมบนฐานรากของศาสนา และทางสังคมเป็นแนวทางปฏิบัติ แทน การใช้กฎหมายมาบังคับ แนวคิดทิศทางการที่ผู้นำชุมชนได้วางรากฐานในการ บริหารกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ ร่วมกับคณะกรรมการที่ก่อตั้ง กันมาตั้งแต่แรกถึงปัจจุบัน ได้กลายเป็นกองทุนเกื้อกูลกันในหมู่สมาชิก เมื่อยามเดือดร้อน มิได้มุ่งเป้าไปสู่การสร้างความรู้รวยทางธุรกิจ เพราะ การสร้างความรู้รวยย่อมเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การแข่งขันกันโดยไม่รู้ตัว และหากเมื่อคนในชุมชนเกิดการแข่งขัน กันเอง น้ำใจที่จะแบ่งปันต่อกันก็จะ ค่อยๆ หดไป ความเห็นแก่ตัวก็จะ เข้ามาแทนที่ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ชุมชน นั้นจะมีสันติสุขได้อย่างไร

นี่คือแนวคิดและความเชื่อของชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ ชาวชุมชน
จึงยึดหลัก 4 ประการในการพัฒนาและแก้ปัญหาในชุมชนให้เกิดสันติสุข คือ

1. ต้องวิเคราะห์ปัจจัยที่มาของการเกิดปัญหาให้ถูกต้องแม่นยำ
2. ต้องเข้าใจถึงความรู้สึก ความต้องการของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน
3. ต้องวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับการดำเนินกิจกรรมให้
รอบด้าน
4. ทำความเข้าใจเพื่อนสมาชิกโดยใช้วิธีบอกให้รู้ ทำให้ดู และอยู่
ให้เป็นแบบอย่าง

อีกแนวทางหนึ่งที่มีส่วนสำคัญยิ่งต่อการดำเนินการของกลุ่มก็คือ
โครงสร้างในการบริหาร ตลอดจนถึงระเบียบข้อบังคับต่างๆ ต้องมีอย่าง ชัดเจน
อิหม่ามฎ็อบรอณี - ผู้นำชุมชนได้ใช้วิธีการและจัดโครงสร้างในการ
กระจายอำนาจให้คณะกรรมการทุกคนได้ปฏิบัติหน้าที่ และมีส่วนรับผิดชอบ
ร่วมกันอย่างทั่วถึง โดยมีการกระจายงาน กระจายเงิน กระจายอำนาจในการ
ตัดสินใจทุกอย่างให้คณะกรรมการประจำกลุ่มออมทรัพย์ได้มีอำนาจเท่าเทียมกัน
ในการปฏิบัติหน้าที่ การร่างกฎกติการะเบียบข้อบังคับต่างๆ จะต้องเปิดโอกาส
ให้มวลสมาชิก หรือสมาชิกส่วนใหญ่ยอมรับ แล้วจึงนำมาสู่การปฏิบัติและ
ใช้บังคับได้ นี่คือหลักการการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชน
มัสยิดบ้านเหนือ

การสร้างทายาทสืบทอดกิจการ

อิหม่ามฎ็อบรอณี (ดร.วิสุทธิ์ บิลลาเต๊ะ) ในฐานะที่เป็นผู้นำศาสนา
ของชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ บอกกับสังคมภายนอกที่ได้ไปศึกษาดูงานที่ชุมชน
มัสยิดบ้านเหนือเสมอว่า การทำกิจกรรมต่างๆ หรือการพัฒนาในทุกด้าน
อย่างได้ผลนั้น จะเป็นไปอย่างยั่งยืนและมั่นคงได้ ชุมชนต้องมีกฎระเบียบ
ของตนเอง ที่จะช่วยให้การดำเนินชีวิตประจำวันของผู้คน เป็นไปตามวัตถุประสงค์
ประสงค์ที่ตั้งไว้ เมื่อชุมชนมุสลิมมีเป้าหมายชีวิตตามปรัชญาอิสลาม ก็จำเป็น

อยู่เองที่สถาบันซึ่งจะช่วยกำกับดูแลก็คือมัสยิด นอกจากนี้ยังต้องมีปัจจัย
อีกหลายอย่างเกื้อหนุนด้วย ที่สำคัญคือ ทายาทสืบทอดกิจกรรม

อิหม่ามฏ็อบรอนี ได้ใช้วิธีการหลายอย่างในการสร้างทายาทสืบทอด
กิจกรรมต่างๆ เป็นต้นว่า ให้อำนาจในการตัดสินใจเมื่อจำเป็นจะต้องหา
แนวทางปฏิบัติ ให้ออกาสในการเสนอแนวความคิด ให้ออกาสเปิดตัวต่อ
สาธารณชน เพื่อสร้างความมั่นใจในการเป็นผู้นำ และคอยแนะนำเทคนิค-
ประสบการณ์ตลอดจนการให้กำลังใจ สิ่งเหล่านี้ทำให้เขามั่นใจได้ว่า เมื่อใด
ที่มีการเปลี่ยนผ่านผู้นำจากรุ่นสู่รุ่น รากฐานอันแข็งแกร่งนี้จะช่วยให้การสืบทอด
กิจกรรมเป็นไปอย่างต่อเนื่อง มั่นคง เขามั่นใจว่ากลุ่มออมทรัพย์ชุมชน
มัสยิดบ้านเหนือ จะยังคงอยู่ต่อไปอย่างยั่งยืนได้แน่นอน ด้วยความเมตตา
จากอัลลอฮ์พระผู้เป็นเจ้า

บริหารเงินออมทรัพย์ไม่ยากอย่างที่คิด

กองทุนออมทรัพย์ชุมชนมัสยิดบ้าน
เหนือ เริ่มแรกนั้น สมาชิกมีการออมเดือนละ
100 บาท โดยมีสมาชิกเริ่มแรก 110 คน
จากปี พ.ศ.2548 มาจนถึง ปี พ.ศ.2551
เงินออมก็มีมากขึ้นเป็นเงินมากกว่าห้าล้านบาท
และมีสมาชิกเพิ่มขึ้นกว่า 500 คน ผู้นำชุมชน
พยายามสร้างความมั่นใจ และให้ชาวชุมชน
ได้รู้จักการบริหารจัดการเงินอย่างเป็นระบบ
โดยสมาชิกในชุมชนบ้านเหนือสามารถเรียนรู้
จากประสบการณ์การจัดการเงิน และการ
จัดการชุมชนให้ครบวงจรจากการศึกษาดูงาน
ทำให้สามารถตรวจสอบความโปร่งใสของ
กองทุนได้

กลุ่มออมทรัพย์ของชุมชนผิดกฎหมายหรือไม่?

คำพูดว่ากลุ่มออมทรัพย์ของชาวบ้านนั้น คือกลุ่มออมทรัพย์เถื่อน เป็นคำพูดที่มักได้ยินอยู่บ่อยครั้งจากบุคคลบางคน และบางกลุ่ม ที่อาจยังมีมุมมองต่างกันไป เพราะความไม่รู้และไม่เข้าใจอย่างแท้จริง ความเป็นจริงแล้ว การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขององค์กรชาวบ้านไม่ใช่กลุ่มเถื่อน เนื่องจากไม่ได้ทำผิดกฎหมายหมวดไหนและมาตราใด ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายใดที่ตราขึ้นมาเพื่อควบคุมกลุ่มออมทรัพย์ของชาวบ้าน ดังนั้นการรวมตัวกันของชาวบ้าน ไม่ว่าจะประชุมกันใดก็ตาม ที่มีการนำเงินมาฝากสะสมรวมกันแล้วมอบหมายให้คณะบุคคลที่ตนเองไว้วางใจเลือกมาเป็นผู้บริหารจัดการให้เกิดประโยชน์ แล้วนำประโยชน์นั้นมาช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จึงไม่ผิดกฎหมายใดๆ ทั้งสิ้น และย่อมเป็นสิทธิอันชอบธรรมของแต่ละชุมชนในการบริหารจัดการชุมชนเพื่อความเข้มแข็ง

ปัจจัยที่ทำให้กลุ่มออมทรัพย์มีความมั่นคงและยั่งยืน นั่นคือ คุณธรรมของศาสนาอิสลามที่ช่วยบ่มเพาะให้สมาชิกและกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์ของชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ ได้ใช้ภูมิปัญญาจัดการบริหารด้วยความซื่อสัตย์และมีวินัยในตนเอง กฎหมายจึงมิใช่สิ่งสำคัญในการกำหนดกฎเกณฑ์ข้อบังคับของที่นี่แต่อย่างใดเลย กลุ่มออมทรัพย์ชุมชนมัสยิดบ้านเหนือได้พิสูจน์ให้เห็นว่า การจัดการที่ไม่ต้องใช้กฎหมาย ตลอดระยะเวลา 3 ปีเศษไม่เคยเกิดปัญหาใดๆ ขึ้นเลย เนื่องจากกลุ่มมีกฎกติกาและกระบวนการทางสังคมที่เข้มแข็ง รวมทั้งมีสภาชุมชนเป็นหลักอยู่ในชุมชนเป็นที่ซึ่งคอยไกล่เกลี่ยในทุกปัญหาของคนในชุมชนอยู่แล้ว

ประวัติของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ

กลุ่มออมทรัพย์ชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ ได้จัดตั้งเมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ.2548 ตั้งอยู่ที่มัสยิดบ้านเหนือ หมู่ 7 ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีสมาชิกก่อตั้งจำนวน 213 คน เงินออมอยู่จำนวน 219,875 บาท ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 550 คน มีเงินออมอยู่ประมาณ 5 ล้านบาท โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนมัสยิดบ้านเหนือที่มีความสมัครใจเข้ามาเป็นสมาชิก และมีการบริหารจัดการด้วยตนเอง โดยมีอิหม่ามเป็นสมาชิกกลุ่มและเป็นพี่เลี้ยงกลุ่ม เพื่อให้เข้าใจโครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่ม ออมทรัพย์แบบพัฒนาครอบครัวชีวิต โดยมีวัตถุประสงค์รวม 5 ประการคือ

1. เพื่อให้สมาชิกที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองตามอัถภาพ และให้สมาชิกสะสมเงินเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการจัดสร้างที่อยู่อาศัยของตนเอง
2. เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและพึ่งพาอาศัยกัน เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนเงินทุนสำหรับชาวบ้านชุมชนมัสยิดบ้านเหนือที่ต้องการเงินทุนไปพัฒนาอาชีพและแก้ปัญหายามเดือดร้อน
3. เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาวชุมชนมัสยิดบ้านเหนือที่ต้องสูญเสียไป จากการที่ชาวบ้านต้องไปกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินอื่น
4. เพื่อช่วยเหลือชาวบ้านในชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ และกลุ่มผู้ด้อยโอกาสที่ไม่มีที่ดิน ไม่มีที่อยู่อาศัย ไม่ได้รับโอกาสในการช่วยเหลือจากภาครัฐในรูปแบบของสวัสดิการ ค่ารักษาพยาบาล โดยให้สมาชิกเหล่านี้เบิกค่ารักษาพยาบาลหรือสวัสดิการอื่นๆ จากกลุ่มได้

5. เพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม และรู้จักการจัดการทรัพยากรของตนเองที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม และเกิดสันติสุขขึ้นในชุมชน

การจัดการกลุ่มออมทรัพย์

ความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์ชาวชนบท จากกรณีศึกษากลุ่มออมทรัพย์ชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยรังสิต ในเรื่องของกระบวนการกับการสร้างชุมชนเข้มแข็งของกระบวนการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ของชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ และปัจจุบันที่นำไปสู่ความสำเร็จพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เกิดความสำเร็จมีดังนี้

1. การก่อตั้ง โครงสร้างการดำเนินงาน การบริหารการจัดการ
2. ผู้นำ
3. ระบบเครือข่าย ความเชื่อมโยงในชุมชน
4. การมีส่วนร่วม
5. กระบวนการเรียนรู้
6. คุณธรรม จริยธรรม

จาก 6 ประเด็นดังกล่าว ปฏิเสธไม่ได้ว่า คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์คือปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จที่เกิดขึ้น ในฐานะนักพัฒนา ที่อยู่บนฐานของภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง เป็นสายธารที่ทำให้เกิดคุณูปการต่อชุมชนตามมาในวันนี้ชื่อของบ้านเหนือ ชุมชนที่ห่างไกลแห่งนี้ อาจจะยังไม่เป็นที่รู้จักในระดับหนึ่งของจังหวัดสงขลา หรือในกลุ่มสัปปะรุชชุมชนมุสลิมด้วยกัน

คณะกรรมการทุกคนมาจากการเลือกตั้งของสมาชิก หลักประชาธิปไตย แบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ตามบทบาทหน้าที่ คณะกรรมการระดับกลุ่มทำหน้าที่รวบรวมเงินจากสมาชิก ทำบัญชี พิจารณาผู้กู้ ผู้ถอน จ่ายเงิน รายงานยอดเงิน

รวมยอดเงินจ่ายสวัสดิการชะกาด เสนอที่ประชุมใหญ่ทุกเดือนและประชุมตามวาระ การรับผิดชอบเก็บเงินจากสมาชิกจะแบ่งหน้าที่รับผิดชอบเป็นเขตบริการ หรือทุกวันศุกร์เจ้าหน้าที่รับผิดชอบจะมานั่งรับเงินจากสมาชิกในที่ทำกรรมสยัดบ้านเหนือ ดังนั้นกรรมการบางคนจึงมีความรับผิดชอบมากน้อยไม่เท่ากัน ในการปฏิบัติงานเป็นไปในลักษณะของการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เห็นอกเห็นใจกัน เช่น กรรมการที่เพิ่งเข้ามาก็จะทำหน้าที่รับผิดชอบน้อยกว่ากรรมการที่เข้ามามาก่อน การคัดเลือกกรรมการระดับเขตเดิมไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของกรรมการเพียงอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็นหรือจบป.4 แต่คัดเลือกบุคคลที่มีความประพฤติดี ได้รับความเชื่อถือ และเป็นที

ยอมรับจากคนในชุมชนบ้านเหนือ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างผู้อื่นได้ โดยเฉพาะด้านการเงิน ไม่เคยเสียหายเกี่ยวกับชื่อเสียงในด้านการเงิน มีความซื่อสัตย์รับผิดชอบสูง สามารถรับผิดชอบแทนสมาชิกได้เมื่อมีปัญหา เช่น สมาชิกส่งเงินไม่ทันในวันที่กลุ่มกำหนด ก็อาจร้องขอความช่วยเหลือหรือขอยืมชั่วคราวภายใน 2-3 วัน หรือกรณีการขาดส่งเงินติดต่อกัน 2-3 เดือน กรรมการต้องช่วยกันพูดหรือให้คำปรึกษาเสนอแนะร่วมกับสมาชิก ในลักษณะพึ่งพาอาศัยกันเพราะหากให้ความเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือกันในลักษณะ “ไม่ใช่ญาติ ก็เหมือนญาติ” จะทำให้เกิดความเกรงใจ การช่วยเหลือสมาชิกเมื่อมีปัญหาเป็นการกระทำที่เปิดเผยไม่ได้เป็นความลับ ในลักษณะรู้เขารู้เราเพื่อให้ทุกฝ่ายสบายใจ จึงเป็นการทำงานร่วมกันของคณะกรรมการกลุ่ม

ออมทรัพย์ที่จะต้องช่วยกันทำอย่างเป็นระบบและระเบียบที่ได้กำหนดไว้

จากปรากฏการณ์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่ากรรมการระดับเขตมีความใกล้ชิดกับสมาชิก ดังคำพูดที่ว่า “กรรมการรู้จักสมาชิกดี รู้กระทั่งเรื่องในครอบครัว” จึงเห็นได้ว่า กระบวนการกลุ่มออมทรัพย์ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกและกรรมการทั้งในแง่การประสานประโยชน์และการพึ่งพาอาศัยกันและกัน และกรรมการจะต้องเป็นที่พึ่งของสมาชิกได้

กรรมการจะออกจากตำแหน่งได้เมื่อลาออก หรือในกรณีที่ทำหน้าที่เสียหาย ซึ่งที่ผ่านมาตั้งแต่มีกลุ่มเกิดขึ้น ยังไม่เคยมีกรรมการคนใดทำความเสียหายเกิดขึ้นเลย จึงทำให้กรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์ทำงานอย่างเป็นระบบ สมาชิกทุกเขตในชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ ก็มีความซื่อสัตย์ ตรงเวลา ปฏิบัติตามหลักของกลุ่มออมทรัพย์ที่ได้กำหนดระเบียบข้อบังคับไว้ทุกประการ

สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์มัสยิดบ้านเหนือ ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่มีที่ดินทำกินเป็นบางส่วน มีที่อยู่เป็นของตนเอง ประกอบอาชีพการประมง ทำสวน ค้าขาย รับราชการ และรับจ้างทั่วไป มีรายได้เฉลี่ยประมาณวันละ 400-500 บาท ส่วนรายจ่ายก็จะหนักไปทางอาหาร เพราะในพื้นที่ขณะนี้ไม่มีการทำนาข้าว จึงต้องซื้อข้าวสารกันทุกครัวเรือน พืชที่ปลูกกันในชุมชนมีอ้อย มะม่วง มะพร้าว นอกจากนี้ก็เป็นค่าใช้จ่ายในส่วนเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ค่ากระแสไฟฟ้า และค่าเล่าเรียนลูกที่เรียนระดับสูงขึ้นจากชั้นพื้นฐาน นอกจากรายได้หลักจากการประกอบอาชีพดังกล่าวแล้ว ซึ่งทุกวันยกเว้นหน้าฝน บางครอบครัวเมื่อออกไปหาปลาไม่ได้ในหน้าฝน (มีคลื่นพายุ) ก็หาอาชีพเสริมทำในช่วงนี้ เช่น เข้าไปทำขนมกับกลุ่มแม่บ้านควนเหนือ ขายของ ขายขนม รับจ้างตามความถนัดของตนเอง

จะเห็นว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีรายได้ตลอดปี มีรายจ่ายน้อย จึงมีโอกาสดำออมสูง ผู้มีรายได้น้อยสามารถส่งเงินออมทรัพย์ได้เดือนละ 100 บาท ส่วนการกู้ส่วนใหญ่ จะกู้ไปซื้อที่ดิน สร้างบ้าน ที่กลุ่มออมทรัพย์มัสยิดบ้านเหนือ ได้จัดสรรให้กับสมาชิกที่อยู่ในชุมชนที่ไม่มีที่อยู่อาศัย บ้างก็เป็น

ค่าเล่าเรียนลูก หรือเครื่องมือในการประกอบอาชีพ แต่หากนำไปซื้อวัสดุ อุปกรณ์การสร้างบ้านในหลักแสน กลุ่มก็จะให้สมาชิกผ่อนเดือนละ 500 บาท จนกว่าจะหมดเงินกู้ที่กู้ไป

สมาชิกในกลุ่มก็จะปลื้มใจมาก เพราะสามารถกู้ไปประกอบอาชีพ ได้ทันที และ “ออมทรัพย์สร้างคนให้เป็นคน” จากคนที่มีฐานะลำบาก ไม่มีที่อยู่อาศัย หาเช้ากินค่ำ ทำให้เป็นคนที่มีความพอมีพอกิน ถ้าออมปกติและ ส่งเงินกู้ตามเงื่อนไข จะทำให้กู้ได้ง่ายขึ้น หลังจากที่มีการปรับปรุงระเบียบ ขึ้นใหม่ คือ ถ้าส่งไม่ตรงตามกำหนด ผู้กู้ต้องเสียค่าปรับ ตามอัตราที่กลุ่ม ออมทรัพย์ได้กำหนดไว้ จึงไม่มีใครขาดส่งเลย แม้จะติดธุระเร่งด่วนก็ตาม จะไม่ยอมขาดส่งออมทรัพย์ หรือแม้หากไปส่งด้วยตนเองไม่ได้ ก็ฝากผู้อื่น ไปส่งสมาชิกส่วนใหญ่เห็นว่า “กลุ่มออมทรัพย์ช่วยเหลือชาวบ้าน ทำให้ ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ได้สร้างบ้าน ได้ซื้อที่ดินไว้ทำกิน ที่สำคัญทำให้ ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันหมดทั้งคนจนคนรวย และการเป็นหนี้กลุ่มออมทรัพย์ มันใจมากกว่า แม้ว่า ธกส.เป็นของรัฐ แต่ถ้าจากที่นี่เราสามารถรักษา ผลประโยชน์ไว้เป็นของเราเองจะได้นำเงินผลประโยชน์ที่ได้มา ช่วยเหลือกัน ในหมู่บ้าน”

ดังนั้นการออมทรัพย์ การกู้ การส่งเงินต้น และผลประโยชน์ ของ สมาชิกส่วนใหญ่จะเป็นไปตามระเบียบที่กลุ่มกำหนดนั่นคือ การชำระเงินกู้ เป็นไปตามสมัครใจของสมาชิกแต่มีข้อแม้ว่าจะต้องส่งผลประโยชน์ทุกเดือน และเงินออมทุกเดือน หากขาดส่งก็จะถูกปรับตามระเบียบที่กำหนดไว้ วิธีชีวิตของอิสลามที่นี่ จึงเป็นลักษณะของการพึ่งพาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และอยู่แบบพึ่งพาตนเองมาโดยตลอด จึงเป็นแรงหนุนเนื่องทำให้กลุ่ม เข้มแข็ง และชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด.

บทที่ 4

โมเดลมัสยิดบ้านเหนือ-การบริหารจัดการแบบบูรณาการ

ดังที่กล่าวมาแล้วในตอนต้นๆ ว่าชุมชนแห่งนี้มีการบริหารจัดการที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ที่มีการดูแลปกครองกันเองด้วยสันติ และนำความสุข ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และการพัฒนามาสู่ชุมชนอย่างเข้มแข็ง ถือเป็นชุมชนต้นแบบที่มีโมเดลการปกครอง-การบริหารจัดการกันในชุมชนอย่างน่าสนใจ จนอาจกล่าวได้ว่านี่คือ ‘โมเดลมัสยิดบ้านเหนือ’ โมเดลที่มีการบริหารจัดการแบบบูรณาการ ซึ่งชุมชนอื่นสามารถนำโมเดลนี้ไปปรับใช้ให้เหมาะสมเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเองได้เช่นกัน

การบริหารกิจกรรมมัสยิดบ้านเหนือในปัจจุบันดำเนินไปภายใต้พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 มี คณะกรรมการประจำมัสยิด 15 คน ได้แก่

1. นายวิสุทธิ์	บิลลาเต๊ะ	อิหม่ามมัสยิด
2. นายเดช	บิลลาเต๊ะ	คอตีบ
3. นายอับลูเลาะ	หมัดบินเฮด	อิหม่ามมัสยิด
4. นายหมัด	ซุมาแหละ	กรรมการฝ่ายเหรียญก
5. นายอะหมุด	หมัดบินเฮด	กรรมการฝ่ายทะเบียน
6. นายหาเหม	บินหมัด	กรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์
7. นายนฤดม	หมัดบิลเฮด	กรรมการฝ่ายเลขานุการ
8. นายก่อเล็ม	บิลลาเต๊ะ	กรรมการ (หัวหน้าเขตที่ 1)

9. นายแอ	บินลาเต้	กรรมการ (หัวหน้าเขตที่ 2)
10. นายฮาลัน	ซูมรึกษา	กรรมการ (หัวหน้าเขตที่ 3)
11. นายฝื่อ	บินลาเต้	กรรมการ (หัวหน้าเขตที่ 4)
12. นายศักดิ์	ศรีอาหมัด	กรรมการ (หัวหน้าเขตที่ 5)
13. นายอะหมัด	บินหมัด	กรรมการ (หัวหน้าเขตที่ 6)
14. นายรอโสย	หัสเหล็ม	กรรมการ (หัวหน้าเขตที่ 7)
15. นายวิชาญ	บินฮาลัน	กรรมการ (หัวหน้าเขตที่ 8)
16. นายนำเนด	บินลาเต้	หัวหน้าเขตที่ 9
17. นายหรุณ	ศรีอาหมัด	หัวหน้าเขตที่ 10

อย่างไรก็ตามด้วยสาเหตุที่ชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ เป็นชุมชนที่ใหญ่ มีประชากรในปี พ.ศ.2550 ถึงปัจจุบัน จำนวน 1,974 คน ภารกิจของมัสยิด มีครอบคลุมรอบด้าน จึงไม่อาจอาศัยเพียงเรี่ยวแรงของกรรมการ 15 คนนี้ได้ ต่อมาจึงมีการขยายองค์กรให้มีผู้เข้าร่วมรับผิดชอบชุมชนมากขึ้น ดังนี้

- 1) แต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา ประกอบด้วยผู้ที่มีวัยอันเหมาะสม มีประสบการณ์ในการทำงาน และเป็นที่เคารพนับถือของสัปบุรุษ ในหมู่บ้าน ทำหน้าที่ให้คำแนะนำในการบริหารกิจการของมัสยิดและเป็นองค์คณะวินิจฉัยข้อพิพาทต่างๆ ระหว่างสัปบุรุษ ในชุมชน รวมทั้งเป็นผู้พิจารณาผู้มีสิทธิรับชะกาตด้วย
- 2) แบ่งเขตการบริหารออกเป็น 10 เขต แต่ละเขตมีกรรมการอิสลามประจำมัสยิด 1 คน เป็นหัวหน้าเขต แล้วแต่งตั้งผู้ช่วยหัวหน้าเขตๆ ละ 2 คน
- 3) แต่งตั้งคณะทำงานที่เรียกว่า คณะผู้พิทักษ์ระเบียบมัสยิด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนในวัยหนุ่มโดยคัดเลือกจากสัปบุรุษในทุกเขตๆ ละ 3 คน ได้คณะผู้พิทักษ์ระเบียบมัสยิด (ผทม.) จำนวน 30 คน

ทำหน้าที่ดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสัปบุรุษขณะ
ประกอบกิจการต่างๆ ในมัสยิด

- 4) แต่งตั้งคณะทำงาน เรียกว่า คณะอิสบะฮ์ ชุดละ 1 คน รวม
ทั้งสิ้น 10 คน ทำหน้าที่คอยแนะนำปวงสัปบุรุษในสิ่งที่ดีๆ และ
คอยตักเตือนหากพบเห็นสัปบุรุษประพฤติผิดหลักศาสนา
- 5) จัดตั้งกลุ่มสตรี เรียกว่า กลุ่มแม่บ้านมัสยิดบ้านเหนือ เพื่อทำ
หน้าที่ประสานงานในฝ่ายของสตรี รวบรวมกลุ่มสตรีเพื่อฝึก
อาชีพและการทำงานร่วมกัน
- 6) จัดตั้งกลุ่มเยาวชน เรียกว่า สภาเยาวชน เพื่อใช้เป็นเวทีของกลุ่ม
วัยรุ่นหนุ่มสาวในการพัฒนาตนเองและช่วยเหลือสังคม

การบริหารมัสยิดจริงๆ จึงเป็นการบริหารชุมชนให้เป็นที่ไปตาม
เจตนารมณ์ของอิสลาม นอกเหนือจากองค์กรดังกล่าวข้างต้นแล้ว มัสยิด
บ้านเหนือยังรับผิดชอบดูแลหน่วยงานในสังกัดอีก 3 หน่วยงาน คือ

1. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์มัสยิดบ้านเหนือ (ศตม. บ้านเหนือ)
มีอายุ 2.5-5 ปี จำนวน 120 คน
2. ศูนย์อบรมศาสนาอิสลามและจริยธรรมประจำมัสยิดบ้านเหนือ
มีนักเรียนจำนวน 223 คน ครู 8 คน เปิดอบรมทุกวันเสาร์-อาทิตย์
ตั้งแต่เวลา 08.30-15.30 น.
3. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อบ้านมั่นคงมัสยิดบ้านเหนือ ก่อตั้งเมื่อวันที่ 11
พฤศจิกายน 2548 จำนวนสมาชิก เริ่มต้น 213 คน มีเงิน
ออมทรัพย์เริ่มต้นที่ 219,875 บาท ปัจจุบันมีคงคลังมากกว่า 3
ล้านบาทเศษ

โครงสร้างการบริหารชุมชนภายใต้การขับเคลื่อน ของมัสยิดบ้านเหนือ

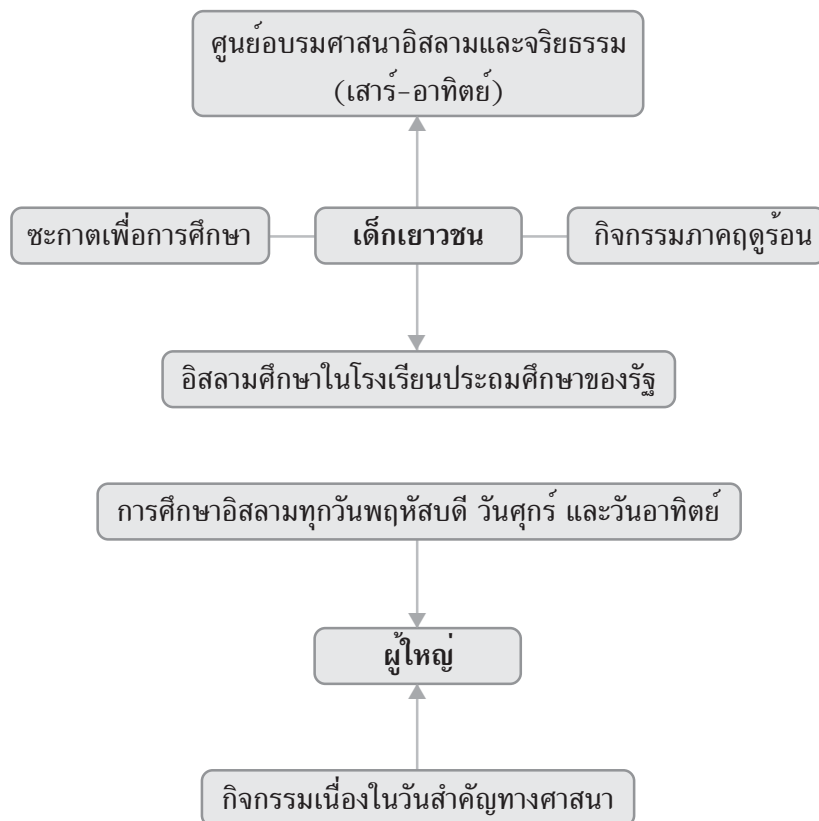

แผนการดำเนินงานพัฒนาชุมชน

ชุมชนมุสลิมต้องมีทิศทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับหลักธรรมคำสอนของศาสนาอิสลาม ดังนั้นมัสยิดในฐานะองค์กรตัวแทนศาสนา จึงควรมีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนชุมชนให้ก้าวไปตามครรลองคลองธรรม ทั้งนี้การพัฒนาชุมชนต้องครอบคลุมปัจจัยในการดำรงอยู่ของมนุษย์ 3 ประการ กล่าวคือ

1. การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

คุณธรรมจริยธรรมถือเป็นเสาหลักของสังคมฯ หนึ่ง หากถือเอา
อุดมการณ์และพฤติกรรมเป็นดัชนีชี้วัด อุดมการณ์และพฤติกรรมดังกล่าว
ต้องเกิดจากความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับโลกและชีวิต ดังนั้น
มัสยิดบ้านเหนือจึงให้ความสำคัญเป็นอย่างสูง ต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจ
แก่สื่อบุรุษเกี่ยวกับวิถีการดำรงชีพตามแบบฉบับของอิสลาม โดยจัดให้มี
การเรียนการสอนทั้งในระดับเด็ก และระดับผู้ใหญ่ทุกสัปดาห์ ตามโมเดลนี้

2. การส่งเสริมสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

ความเป็นมนุษย์มิได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะเรื่องของจิตวิญญาณ หากแต่ต้องอาศัยร่างกายที่แข็งแรง และสภาพแวดล้อมที่ดีด้วย มัสยิดบ้านเหนือจึงร่วมกับแผนงานสร้างเสริมสุขภาพมุสลิมไทย (สสม.) ผ่านศูนย์ประสานงานภาคใต้ตอนกลาง จัดทำโครงการชุมชนประมงบ้านเหนือรักษาสภาพชุมชนเพื่อสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจากการดำเนินงานตามโครงการดังกล่าว ก่อให้เกิดผลดีมากมายหลายประการ ทั้งในแง่ของการเสียสละเพื่อชุมชน และเพื่อสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น

3. การส่งเสริมเศรษฐกิจ

ใช้ระบบการจัดการชะกาดและกลุ่มออมทรัพย์เป็นตัวขับเคลื่อน ทั้งนี้ชะกาดของมัสยิดบ้านเหนือซึ่งรวบรวมได้เฉลี่ยปีละ 100,000 บาท นั้นได้ถูกกันไว้ส่วนหนึ่งเพื่อสนับสนุนเครื่องมือประกอบอาชีพของคนยากจนในชุมชน ขณะที่กลุ่มออมทรัพย์มีเป้าหมายจัดสร้างบ้านที่เหมาะสมแก่ผู้มีปัญหาด้านที่อยู่อาศัย และจัดสวัสดิการแก่สมาชิกในอนาคต

ที่ผ่านมากรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์ได้จัดสรรที่ดินให้กับสมาชิกที่มีปัญหาด้านที่อยู่อาศัยได้ปลูกบ้านของตนเอง โดยการผ่อนชำระกับกลุ่มออมทรัพย์ เดือนละ 500 บาท ภายในระยะเวลา 15 ปี และกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ ยังให้สมาชิกที่มีความต้องการที่จะปลูกบ้านได้กู้เงินของกลุ่มจำนวนรายละ 100,000 บาท เพื่อนำไปซื้อวัสดุอุปกรณ์มาสร้างบ้านที่อยู่อาศัยได้ด้วย

การพัฒนาที่ครอบคลุมปัจจัยหลักของชีวิต บวกกับภูมิศาสตร์ที่ตั้งของชุมชนซึ่งอยู่ริมคลองอู่ตะเภา ที่เต็มไปด้วยภูมิทัศน์อันงดงาม และมีชีวิตชีวาจากภาพวิถีชีวิตของผู้คนซึ่งผูกพันกับสายน้ำเป็นหลัก ก่อให้เกิดศักยภาพที่จะนำชุมชนไปสู่ความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ จากการเปิดตัวชุมชน

ในฐานะ “แหล่งท่องเที่ยวทาง
วัฒนธรรม ริมคลองอู่ตะเภา”
ซึ่งดำเนินการมาตั้งแต่วันที่ 25
เมษายน 2549 ในโอกาสงาน
เมาลิด ประจำปี ฮ.ศ.1427
ของมัสยิดบ้านเหนือ

ครั้งนั้นได้มีการจัดเรื่อนำนักท่องเที่ยวล่องไปตามลำน้ำอู่ตะเภา
ผ่านทะเลสาบสงขลา หาดแหลมโพธิ์ และย้อนกลับมาที่มัสยิดบ้านเหนือ
ให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสสัมผัสผู้คนที่เปี่ยมไปด้วยอัธยาศัยไมตรี และ
มีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับศาสนาอย่างแรงกล้า

“

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนี้ ยังคงบริการอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้ดี และรายได้ส่วนหนึ่งหลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้ว ยังใช้เป็นทุนในการบริหารจัดการมัสยิดบ้านเหนืออีกด้วย ผู้ที่สนใจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสามารถติดต่อขอจองเรือ ซึ่งให้บริการพร้อมอาหาร 1 มื้อ ในอัตราค่าบริการท่านละ 200 บาท ได้ที่ โทร. 081-9693389 / 084-1962561 และ โทร. 081-9907622

”

บทที่ 5

มัสยิดบ้านเหนือกับการสร้างเสริมสุขภาวะในชุมชน

จากการบริหารจัดการในชุมชนมัสยิดบ้านเหนืออย่างเป็นระบบ โดยผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์ ทั้งได้รับการสนับสนุนและร่วมมืออย่างแข็งขันจากลูกบ้านหรือสมาชิกในชุมชนทุกภาคส่วนอย่างมีวินัยในตนเอง เหล่านี้ล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ ชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ กลายเป็นชุมชนตัวอย่าง ของการสร้างเสริมสุขภาวะได้อย่างประสบผลสำเร็จ

ทว่า ความร่วมมือทั้งหมดที่กล่าวมา หากขาดการสนับสนุนที่ดีและการริเริ่มอย่างมีแบบแผนแล้ว อาจทำให้กระบวนการจัดการหลายๆ ส่วน กับหลากหลายปัญหาในชุมชนไม่อาจสัมฤทธิ์ผลได้ในระยะเวลาอันสั้น ครั้นเมื่อหน่วยงานอย่าง แผนงานสร้างเสริมสุขภาวะมุสลิมไทย (สสม.) ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษา แนะนำ และวางแผนงานในการสร้างเสริมสุขภาพในชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ กับหลากหลายโครงการที่ก่อคุณูปการมากมาย เริ่มตั้งแต่ปี 2548 จนถึงปี 2549 สิ่งที่ปรากฏอย่างเป็นรูปธรรมคือ รอยยิ้ม ความสงบสุข ความมั่นคง และสิ่งแวดล้อมอันน่ารื่นรมย์ของชุมชนแห่งนี้ ได้กลับคืนมาอีกครั้งนั่นเอง

ทางแห่งอิกรอม...หนทางแห่งสุขภาพที่ยั่งยืน

อัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงตรัสไว้ในซูรอฮุกุไรซ์ อายะฮ์ 3-4 ใจความว่า “ดังนั้น พวกเขาพึงสักการะพระผู้อภิบาลแห่งบ้านนี้ พระองค์ผู้ทรงให้อาหาร จนพวกเขาหลุดพ้นจากความหิวโหย และทรงให้ความมั่นคงปลอดภัย จนพวกเขาหลุดพ้นจากความหวาดกลัว”

นี่คือนัยยะจากพระดำรัสแห่งอัลลอฮ์ที่บ่งบอกว่า ‘สุขภาพะ’ คือสิ่งที่พระองค์ทรงประทานให้ และสุขภาพะที่ว่า ก็คือความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ จิตวิญญาณ รวมถึงความสมบูรณ์ด้านสิ่งแวดล้อมรอบตัวเราด้วย

สุขภาพะดังที่กล่าวมาจะเกิดขึ้นมิได้เลยหากขาด ‘อิกรอม’ อันเป็นคุณสมบัติของมุสลิมที่แท้จริงแล้วอิกรอมคืออะไรเล่า?

อิกรอม ก็คือ การเคารพ ให้เกียรติ และการแสดงออกต่อบุคคล รวมถึงสรรพสิ่งต่างๆ อย่างเหมาะสม นั่นหมายถึงผู้ที่มีอิกรอมเป็นคุณสมบัติประจำตัว ย่อมจะให้ความสำคัญต่อทุกสิ่งที่อยู่รอบตัว ไม่เว้นแม้แต่สิ่งแวดล้อมด้วย ความหมายของอิกรอมต่อมุสลิมโดยทั่วไป มีนัยยามว่า เพราะมุสลิมทั้งหลายล้วนเป็นพี่น้องกัน จึงต้องรักใคร่สามัคคีกันและช่วยเหลือกันในสิ่งดีๆ ดังคำของนบีมุฮัมมัด (ช.ล.) ที่ว่า

“มุสลิมนั้นเป็นพี่น้องของกันและกัน จึงต้องไม่อธรรมต่อกัน ไม่ทอดทิ้งกัน ไม่ดูหมิ่นกัน” (หะดีษฉบับมุสลิม)

ความมีอิทธิพลยังส่งไปยังคนทั่วไปในสังคมอื่นๆ ด้วย ไม่ว่าจะเป็
เชื้อชาติ ศาสนาใดก็ตาม คนที่อยู่ร่วมกันย่อมต้องอิทธิพลต่อกันและกัน
โดยการเสียสละผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ดังพระดำรัส
ของอัลลอฮ์ “จงช่วยเหลือเกื้อกูลกันในเรื่องความดี และการขำเกรง
ต่ออัลลอฮ์ แต่จงอย่าช่วยเหลือกันในเรื่องบาปและการเป็นอริศัตรู”

พฤติกรรมที่ขาดอิทธิพลนั้น แม้ว่าสำหรับบางคน อาจเป็นมุสลิม
ซึ่งเคร่งครัดในการปฏิบัติ แต่หากมีพฤติกรรมดังนี้

- ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนไม่ว่าด้วยกาย วาจา ใจ และไม่ว่าจะเป็น
ด้วยการใช้กลิ่น เสียง หรือวัตถุอื่นใด
- ทำให้ทรัพย์สินส่วนรวมเสียหาย
- รุกล้ำหนทางที่ใช้สัญจรร่วมกัน เช่น ถนน หรือ แม่น้ำลำคลอง
- การทำให้เส้นทางสาธารณะสกปรกเสียหาย

หรือดังตัวอย่างนี้ “หญิงผู้หนึ่งเป็นที่กล่าวขวัญกันว่าเคร่งเรื่อง
การละหมาด การถือศีลอดมาก แต่เธอมักทำให้เพื่อนบ้านเดือดร้อนอยู่
เป็นประจำ ท่านนบีจึงบอกว่า หญิงผู้นั้นอยู่ในนรก” (หะดีษ ฉบับอะหมัด)
นี่ย่อมถือได้ว่า เป็นพฤติกรรมของคนที่ขาดอิทธิพลนั่นเอง สำหรับการสร้าง
เสริมสุขภาพในชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ นั้น สสม. ได้ยึดเอาหลักการแห่ง
อิทธิพลนำมาใช้ปฏิบัติเป็นหลักการพื้นฐาน อันนำมาสู่แผนงานโครงการ
ต่างๆ ที่ยังประโยชน์ต่อชุมชนอย่างยิ่งในเวลาต่อมา

ผลพวงจากโรงเรียนผู้นำสุขภาพมุสลิมของ สสม.

การที่แผนงานโครงการต่างๆ จะเกิดขึ้น และขับเคลื่อนไปได้อย่าง
มีประสิทธิภาพ เราไม่อาจปฏิเสธได้ว่า บุคลากรย่อมเป็นกลไกที่สำคัญยิ่ง
สำหรับงานสำคัญในการพัฒนาและนำพาสุขภาพมุสลิมให้เกิดขึ้นอย่างเข้มแข็ง
นั้นย่อมต้องได้บุคลากรที่มีคุณภาพ มีวิสัยทัศน์ มีทัศนคติที่ดี และที่สำคัญ

คือทำงานเป็น สิ่งเหล่านี้ สสม. ได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่ง โครงการโรงเรียน ผู้นำสุภาพะมุสลิม จึงถือกำเนิดขึ้น ภายใต้นโยบายการสร้างผู้นำสุภาพะ ในชุมชนต่างๆ ผ่านแนวทางการอบรมสัมมนา ในหลักสูตรการพัฒนาผู้นำ องค์กรมุสลิม ซึ่งชุมชนมัสยิดบ้านเหนือก็เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่น่าบุคลากร ของชุมชนเข้าร่วมอบรมในโรงเรียนผู้นำสุภาพะมุสลิมด้วย

โรงเรียนผู้นำสุภาพะมุสลิมนี้ เป็นส่วนหนึ่งของแผนงานสร้างเสริม สุภาพะมุสลิมไทย (สสม.) ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงาน กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agents) ที่ถึงพร้อมด้วยความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่เอื้อต่อการบริหาร การพัฒนากิจกรรมด้านสุภาพะ มุสลิม, เพื่อผลักดันให้องค์กรมุสลิม ร่วมมือกันสร้างความเข้มแข็งของ องค์กร และกิจกรรมสร้างเสริมสุภาพะให้เป็นอย่างดีที่สุด (Best practices) ต่อสังคมโดยรวม, เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีทัศนคติและจิตสำนึกสาธารณะที่ ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม, เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถจัดทำแผนงาน และเขียนโครงการด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้ผู้เข้าอบรม มีความรู้ความสามารถในการเป็นผู้นำที่ดี สามารถนำการเปลี่ยนแปลง ให้เกิดขึ้นในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โครงการโรงเรียนผู้นำฯ นี้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาบุคลากรของ ชุมชนมุสลิม เพราะเป็นเวทีที่ช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้ผู้เข้าร่วม อบรมมีศักยภาพ สามารถนำความรู้ที่ได้กลับไปพัฒนาชุมชนของตนเอง ดังที่ชุมชนบ้านเหนือ ต.คูเต่า จ.สงขลา ได้ส่งตัวแทนชุมชนเข้าร่วมอบรม หลายท่าน นำโดย คุณวุฒิ หมัดอาดัม แกนนำหลัก และมีท่านอิหม่ามวิสุทธิ บิลลาเต๊ะ เป็นที่ปรึกษา พร้อมด้วย คุณมานิต ธรรมรักษา, คุณอุหมาด สุขแสง, คุณเกษม หลีอาดัม , คุณมุฮัมมัด หมัดบินเฮด, คุณดริส จันทวด, คุณวีระยุทธ หมัดหมั่น, คุณยาโก๊บ บิลสัน และ คุณอาหลี บินอาสัน ซึ่งในเวลาต่อมาตัวแทนของชุมชนเหล่านี้ ก็ได้กลายเป็นแกนนำสำคัญ

ในการพัฒนาชุมชน และเข้าไปมีส่วนร่วมสำคัญในกลไกความเข้มแข็งที่ยั่งยืน
ของชุมชนหลายด้าน จนชุมชนบ้านเหนือได้ชื่อว่า เป็นชุมชนสุขภาวะมุสลิม
ที่อยู่กันอย่างเข้มแข็งชุมชนหนึ่งของภาคใต้

โครงการประมงบ้านเหนือรักษาสุขภาวะ

โครงการนี้ดำเนินการมาตั้งแต่วันที่ 15 ธันวาคม 2548 – 28
กุมภาพันธ์ 2549 โดยการสนับสนุนของ สสม. มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนา
บุคลากร และกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนโดยเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วม
โครงการนี้ดำเนินไปอย่างแข็งขันตามลำดับแผนงาน เริ่มจาก....

- การสัมมนาและระดมความคิดเห็นจากคณะกรรมการอิสลาม
ประจำมัสยิด และคณะที่ปรึกษามัสยิด ตลอดจน คณะกรรมการ
ประชาคมหมู่บ้าน แกนนำชุมชน
- การสัมมนาและระดมความคิดเห็นจากกลุ่มแม่บ้านและยุวสตรี
- การสัมมนาและระดมความคิดเห็นจากกลุ่มเยาวชน
- การสัมมนาและระดมความคิดเห็นจากประชากรกลุ่มเสี่ยงด้าน
สุขภาพ
- การจัดการให้มัสยิดเป็น ‘เขตปลอดบุหรี่’
- โครงการรักษาสุขภาพ

การริเริ่มวางแผนงานดังกล่าว และดำเนินไปอย่างเป็นรูปธรรม
ในการระดมความคิดเห็นทุกภาคส่วนในชุมชนอย่างครอบคลุมทุกกลุ่มเช่นนี้
ส่งผลให้การทำกิจกรรมใดๆ ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่ง ทั้งเป็นตัวช่วย
กระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกต่อชุมชนในการมีส่วนร่วมพัฒนาและสร้างเสริม
สุขภาวะให้เกิดขึ้นในชุมชนอย่างแท้จริงด้วย

โครงการมัสยิดปลอดบุหรี่

เป็นโครงการของ สสม. ที่เริ่มดำเนินการที่มัสยิดบ้านเหนือเมื่อปลายปี 2548 โดยขอบเขตการดำเนินการอยู่ในอาณาบริเวณของมัสยิดทั้งหมด ทั้งในตัวอาคารและนอกตัวอาคาร โดยได้มีการติดป้ายงดสูบบุหรี่ในเขตพื้นที่มัสยิดทั้งหมด และเชิญชวนเยาวชน-ประชาชนทั่วไปให้มีส่วนร่วมในโครงการนี้ ด้วยการส่งคำขวัญต่อต้านบุหรี่และยาเสพติด เพื่อเป็นการรณรงค์ส่งเสริมโครงการนี้ด้วย

ผลจากการดำเนินโครงการดังกล่าวนี้ ได้รับความสำเร็จจากความร่วมมือของสมาชิกชุมชนอย่างดียิ่ง ที่เห็นได้ชัดเจนคือ

1. ผู้ที่เข้ามาในบริเวณมัสยิด ไม่ว่าจะด้วยวัตถุประสงค์ใดพากันงดสูบบุหรี่ทั้งหมด
2. บริเวณมัสยิดมีความสะอาดมากขึ้น
3. ไม่มีบรรยากาศของการก่อความรำคาญเกิดขึ้นในบริเวณมัสยิด ซึ่งเป็นศาสนสถานอีกเลย
4. ประชาชนในชุมชนมีความตระหนักถึงพิษภัยของบุหรี่และยาเสพติดมากขึ้น
5. ทำให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในการต่อต้านบุหรี่และยาเสพติด

โครงการสัมมนาแกนนำชุมชน

โครงการนี้ดำเนินการไปเมื่อเดือนธันวาคม ปี 2549 โดยทาง สสม. ได้อนับสนุนให้มีการสัมมนาระดับแกนนำชุมชนขึ้น โดยครั้งนี้มี ผู้บริหาร มัสยิด สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลคูเต่า ผู้อาวุโสประจำชุมชน และแกนนำชุมชนอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียง มาเข้าร่วมสัมมนากันอย่างคึกคัก ผลจากการสัมมนาครั้งนั้น ได้ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันระหว่างคนในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง ดังนี้

- เกิดกรอบกติกาในการอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานของหลักธรรมคำสอนในศาสนาอิสลาม
- มีการพิจารณาให้อาชีพที่ทำลายสิ่งแวดล้อม และทำลายสุขภาพ เช่น การใช้ยาเบื่อในการจับปลา การใช้อุปกรณ์อวนรุน-อวนลาก การจำหน่ายสิ่งเสพติดมีนเมา เป็นฐานความผิดซึ่งบุคคลนั้นๆ จะต้องถูกตักเตือนหรือลงโทษตามระเบียบของมัสยิด

จากการสัมมนาและสรุปกรอบกติกาต่างๆ นี้ ได้เป็นที่ยอมรับและยึดถือกันในชุมชน และยังมีการเฝ้าระวังเพื่อไม่ให้เกิดการกระทำผิดกรอบกติกาที่มัสยิดได้วางเอาไว้ด้วย ทั้งหมดนี้จึงถือเป็นความสำเร็จที่ สสม. สามารถผลักดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน อันถือเป็นความสำเร็จร่วมกันของทุกฝ่ายด้วย

โครงการรักษาสภาพ

เป็นโครงการที่ดำเนินการเมื่อต้นปี 2549 โดยมีผู้เข้าร่วมโครงการ 100 คน ณ มัสยิดบ้านเหนือ โดยการสนับสนุนของ สสม. เพื่อเป้าหมายให้คนในชุมชนมีสุขภาพที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ อันจะส่งผลต่อการทำงานและการดำเนินกิจกรรมที่ก่อประโยชน์ทั้งต่อตัวเอง ครอบครัว เพื่อนบ้าน และสิ่งแวดล้อมด้วย

โครงการนี้ได้มีการตรวจสุขภาพเบื้องต้นแก่คนในชุมชน จัดการให้ความรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพ การดูแลป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากโรคร้ายต่างๆ และการดูแลผู้ป่วยในครอบครัวอย่างสุขอนามัย ส่งเสริมให้คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม ที่หากสิ่งแวดล้อมในชุมชนดี สะอาด สดใส ปลอดภัย สมาชิกในชุมชนก็ย่อมมีสุขภาพกายและจิตใจที่แข็งแรง สดชื่น แจ่มใสด้วย

จากการดำเนินโครงการรักษสุขภาพนี้ ทำให้ สสม.และชุมชนเองได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับประชากรในชุมชนและสุขภาพโดยรวมของประชากรในชุมชน จากการทำแผนที่สุขภาพของชุมชนมีสยิตบ้านเหนืออย่างมีนัยสำคัญอีกด้วย

(ตารางประกอบ) แผนที่สุขภาพ

เพศ/อายุ	จำนวนประชากร	ความเจ็บป่วย	จำนวนประชากร	พฤติกรรมเสี่ยง	จำนวนกลุ่มเสี่ยง	การดูแลสุขภาพของประชากร	จำนวนประชากร
เพศชาย	855 คน	เบาหวาน	31 คน	ยังดื่งสุบู่หรี	213 คน	ออกกั้งกาย	459 คน
เพศหญิง	918 คน	ความดัน	57 คน	เลิกสูบ่แลว	18 คน	ระว้งเรื่งการบริโภค	218 คน
อายุ 0-14	594 คน	อัมพถก/อัมพาต	9 คน	ย้งดื่มเหล้า	-	ศึกษาการรึกษา	238 คน
อายุ 15-25	383 คน	โรคหัวใจ	12 คน	เลิกเหล้าแลว	-	สุขภาพ	189 คน
อายุ 26-59	671 คน	หอบหืด	54 คน	ยาเสพดึดอื่่น ๆ	-	อนั้รึกษ	151 คน
อายุ 60 ปีขึ้นไป	125 คน	มะเร็ง อื่่น ๆ	- 19 คน	(กั้ญขา, ยาบา ะลา)		ลึงแวลลอม	
		โรคขอ/การทรวงตัว	118 คน				
		ความผึดปคดึขอการไคยีน	13 คน				
		ความผึดปคดึขอการพูต	4 คน				
		ความผึดปคดึขอการมอเงเห็น	32 คน				
		โรคผึวห้ง	47 คน				
		โรคเทา	95 คน				

**สำรวจจากจำนวนประชากรทั้งหมด 1,773 คน

โครงการสัมมนาประชากรกลุ่มเสี่ยงด้านสุขภาวะ

สืบเนื่องจากโครงการรักษาสภาพ ที่ สสม. ให้การสนับสนุนชุมชน มัสยิดบ้านเหนือในการตรวจสุขภาพ และให้ความรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพ ไปเมื่อเดือนมกราคม ปี 2549 กระทั่งมีการสำรวจจนได้แผนที่สุขภาพของชุมชนแห่งนี้ขึ้นมา จึงนำมาสู่โครงการสัมมนาประชากรกลุ่มเสี่ยงด้านสุขภาวะ เพื่อให้ประชากรกลุ่มเสี่ยงที่พบว่ามีอยู่สองร้อยกว่าคน ที่ดูเหมือนว่า จะเป็น ส่วนน้อยของชุมชนจากประชากรพันกว่าคนก็ตาม แต่การสร้างเสริมสุขภาวะ นั้นต้องทำอย่างต่อเนื่อง และมุ่งเป้าหมายเพื่อการสัมฤทธิ์ผลสูงสุด กล่าวคือ คนในชุมชนสามารถรอดพ้นจากภาวะเสี่ยงในเรื่องต่างๆ ได้ ด้วยจิตสำนึก และการลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง

การสัมมนาประชากรกลุ่มเสี่ยง ณ มัสยิดบ้านเหนือ จึงเกิดขึ้นตามมา โดยมีผู้เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 106 คน มีเจ้าหน้าที่จาก สสม. มาเป็นวิทยากรในการให้คำแนะนำ จนนำมาสู่ผลลัพธ์ ดังนี้

1. ผู้เข้าอบรมเข้าใจถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมในชุมชน
2. ผู้เข้าอบรมเข้าใจประเด็นทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการสละ
ผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม
3. ผู้เข้าอบรมบางส่วน แสดงความพร้อมที่จะร่วมมือกับมัสยิด
ในการปรับสภาพแวดล้อมภายในชุมชนให้ดีขึ้น

“

ทั้งหมดนี้ถือเป็นนิมิตหมายอันดีในการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น จากวันนั้นจนถึงวันนี้ เราได้เห็นแล้วว่า ชุมชนมัสยิดบ้านเหนืออยู่กัน ด้วยสันติสุขเช่นไร สิ่งแวดล้อมร่มเย็นเพียงใดสุขภาวะที่เกิดขึ้น ในชุมชนแห่งนี้ คือคำตอบที่ชัดเจนที่สุด

”

บทที่ 6

บุคลากรแห่งศรัทธา ณ มัสยิดบ้านเหนือ

อิหม่ามมัสยิดบ้านเหนือ...ผู้นำของที่นี่ เปรียบเสมือนเป็นสัญลักษณ์ของชุมชน ภาวะบทบาทหน้าที่นอกเหนือจากดูแลชุมชนและถ่ายทอดคุณธรรมหลักธรรมศาสนาอิสลาม ให้กับคนรุ่นหลังแล้ว อิหม่ามยังทำหน้าที่เป็นวิทยากรภายนอกชุมชนอีกด้วย โดยที่เขาไม่ต้องกังวลกับภาระหน้าที่รับผิดชอบของชุมชนมัสยิดบ้านเหนืออย่างเมื่อก่อนอีกต่อไป เพราะหลายปีที่ผ่านมา อิหม่ามได้ถ่ายทอดอบรมและสร้างจิตสำนึกการเสียสละเพื่อชุมชนให้แก่บรรดาผู้สืบทอด ให้แต่ละคนได้รับบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่ง

หลายคนที่ได้มาเยือนที่นี่มักสังเกตเห็นว่า ตัวแทนของอิหม่ามทำหน้าที่ได้อย่างราบรื่น แม้ผู้นำชุมชนจะไม่อยู่ ด้วยติดภารกิจอันใดก็ตาม

ปรากฏการณ์เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าชุมชนแห่งนี้ มีความเข้มแข็งมากพอ ในการปกครองดูแลกันและกัน ผู้คนที่นี้ยังมีคุณสมบัติของการมองกว้าง-คิดไกล ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ดีของการพัฒนา

ครั้นเมื่อมองไปถึงบทบาทภาวะผู้นำของคณะกรรมการชุมชน เราพบว่านี่คือจุดแข็งสำคัญของชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ และการรวมกลุ่ม ให้ความร่วมมือร่วมใจกันของชาวบ้านอย่างจริงจังและแข็งขัน ไม่ว่าจะเป็น กลุ่มต่างๆ อย่าง กลุ่มออมทรัพย์มัสยิดบ้านเหนือ กลุ่มแม่บ้านควนเหนือ และสัปบุรุษในชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ ล้วนเป็นส่วนหนึ่งที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุน อันปฏิเสธไม่ได้ว่า ความสำเร็จของชุมชนแห่งนี้ล้วนมาจากความร่วมมือ เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในชุมชน และการมีผู้นำที่มองกว้าง-คิดไกล และเต็มใจไปด้วยเมตตาต่อคนในชุมชนของตนเอง อย่างไรก็ตามผู้นำนั้น จะขับเคลื่อนกลไกต่างๆ ให้พัฒนาไปจนบรรลุความสำเร็จไม่ได้เลย หากขาด ซึ่งความไว้วางใจของชาวชุมชนนั่นเอง

การมีวินัยในตนเองก็เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง คณะกรรมการของมัสยิด บ้านเหนือ กรรมการกลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มแม่บ้านของชุมชนนี้ รวมถึง ประธานกรรมการทั้ง 10 เขต ส่วนใหญ่เป็นผู้มีความเข้มแข็ง มีความสามัคคี ซื่อสัตย์ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชาวบ้านในชุมชนบ้านเหนือ ทั้งการครองตน ครองคน และครองงาน ผู้มาเยือนชุมชนนี้จะไม่เห็นการมั่วสุมอบายมุข แต่ที่ท่านจะเห็นก็คือภาพของผู้คนที่เปี่ยมด้วยรอยยิ้มแห่งมิตรภาพ ความ เอื้ออารี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หากได้รู้จักกับผู้นำชุมชนและกรรมการ ของชุมชนไม่ว่าจะเป็นกลุ่มใด ก็จะสัมผัสได้ถึงความรักมิตรภาพที่ การพูดจาที่ตรงไปตรงมา มีเหตุมีผล มีความมุ่งมั่นที่สำคัญคือ การเสียสละ ทำงานเพื่อส่วนรวม คุณลักษณะเหล่านี้ทำให้การบริหารงานของทุกกลุ่ม ในชุมชนสามารถพัฒนามาได้อย่างน่าชื่นชมยกย่อง และเป็นต้นแบบของ ชุมชนที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีความมั่นคงเข้มแข็ง สามารถพึ่งพา ตนเองได้อย่างยั่งยืน

แนวคิดของคณะกรรมการมัสยิดบ้านเหนือ

ในการบริหารชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ ปัจจัยหนึ่งพบว่า เป็นต้นทางไปสู่ความสำเร็จในการพึ่งพาตนเอง คือ ผู้นำ ประธานกลุ่ม และคณะกรรมการ จากการศึกษาค้นหาความรู้ของแผนงานสร้างเสริมสุขภาวะมุสลิมไทย พบว่า ผู้นำศาสนาอิสลาม (อิหม่าม) และประธานกลุ่มได้รับการยอมรับจากสมาชิก และบุคคลภายในชุมชนบ้านเหนือ เนื่องจากเป็นผู้ที่มีคุณธรรม และจริยธรรม ซึ่งอิหม่ามฎ็อบรอณี ผู้นำชุมชนแห่งนี้ได้ให้ข้อคิดไว้ว่า “กลไกที่ช่วยให้ประสบความสำเร็จ อยู่ที่กระบวนการพัฒนากรรมการ โดยมีคุณสมบัติในการครองตน โดยต้องมีคุณสมบัติในการครองตน ครองคน และครองงาน” และการครองตนให้เป็นตัวอย่างตามหลักปฏิบัติของผู้นำชุมชนแห่งนี้ คือ

- การครองตน ทำตัวเป็นตัวอย่าง เอื้ออารี ไม่เล่นการพนัน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดและอบายมุข
- การครองคนโดยเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น และเคารพสิทธิของแต่ละคน
- การครองงานด้วยการศึกษา ทบทวน รับผิดชอบ ได้ถูกต้อง

ยึดหลักความความโปร่งใส

- กรรมการต้องชี้แจงที่มาของเงินและทรัพย์สินส่วนตัวว่าได้อะไร
- ระบบบัญชีของกลุ่ม ต้องโปร่งใส การรับ-ฝาก คงเหลือ ไม่ปิดบังตรวจสอบได้
- การปันหรือได้มาซึ่งผลประโยชน์ต้องโปร่งใส ทำให้สมาชิกเกิดความเชื่อถือ ศรัทธา

กระจายบทบาทหน้าที่

มัสยิดบ้านเหนือ และกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้าน รวมถึงหัวหน้าเขตบริการ 10 เขต มีการดูแลกันเอง โดยมีคณะกรรมการควบคุม และรายงานกลุ่มใหญ่เดือนละครั้ง มีการตรวจสอบทุก 3 เดือน

เน้นการประชาสัมพันธ์

การบอกกล่าวให้ชาวบ้านเข้าใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะขาดไม่ได้ การประชาสัมพันธ์กิจกรรมและความร่วมมือต่างๆ ให้ทราบทุกโอกาสในทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรม เช่น วันละหมาดวันศุกร์ งานเลี้ยงน้ำชา งานโรงเรียน เทศกาลต่างๆ เป็นต้น ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันเป็นอย่างดี

กลุ่มแม่บ้านมัสยิดบ้านควนเหนือ

นี่คืออีกกลุ่มบุคลากรแห่งศรัทธาของชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ กลุ่มแม่บ้านนี้ก่อตั้งเมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2547 มีสมาชิกทั้งสิ้น 105 คน โดยแบ่งงานกันรับผิดชอบตามความถนัดของแต่ละคน เช่นสมาชิกกิจกรรมทำขนม 30 คน ตัดเย็บ 30 คน ผลิตดอกไม้จากเกล็ดปลา 30 คน การสร้างอาชีพเสริมรายได้ของกลุ่มแม่บ้านนี้ทำให้มีเงินทุนหมุนเวียนในกลุ่มถึง 300,000 บาทต่อเดือน การจัดตั้งกลุ่มมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อทำงานให้สอดคล้องกับนโยบายของมัสยิด
2. เพื่อต้อนรับแขกที่มาศึกษาดูงาน
3. เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
4. ดูแลประสานงานระหว่างมัสยิด กับหน่วยงานอื่น ๆ

โครงสร้างของกลุ่มแม่บ้าน ประกอบด้วยกรรมการรับผิดชอบ
หน้าที่ ดังนี้

1. นางมารีญา บินลาเตะ ประธาน ฯ
2. นางอาซ๊ะ หัสเหล็ม รองประธาน ฯ
3. นางวนิดา บินลาเตะ เลขานุการ
4. นางไรหนับ บินลาเตะ เภรัญญิก
5. นางลักณนา บินลาเตะ กรรมการ
6. นางอายะ บินลาเตะ กรรมการ
7. นางลอลีสะ หีมไบ กรรมการ
8. กรรมการประจำเขตทั้ง 10 อีกเขตละ 1 คน
เข้าเป็นกรรมการร่วม

กิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านจะแบ่งวัน เวลา มาทำขนม โดยแบ่งเป็น
กลุ่มๆ ละ 10 คน 3 กลุ่ม หมุนเวียนกันมาทำขนมกลุ่มละ 2 วัน ด้าน
การตลาด กลุ่มแม่บ้านได้นำขนมมาวางขายที่ร้านค้าในชุมชน และส่งไป
จำหน่ายภายนอกชุมชน โดยมีการบริหารจัดการผลกำไรเป็น สมาชิก 70 %
บริจาคทั่วไป 20 % และนำเข้ากองทุน 10 %

“

ด้วยการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบโดยบุคลากรแห่งศรัทธา
เหล่านี้ จึงนำพาให้ชุมชนมีสยิดบ้านเหนือมีความเข้มแข็ง เป็นอันหนึ่ง
อันเดียวกันในการพัฒนาและสร้างเสริมสุขภาวะชุมชน สู่การอยู่ร่วมกัน
อย่างสันติสุข และอย่างยั่งยืนนั่นเอง

”

บทที่ 7

หนทางสว่างแห่งปัญหาความยากจนมุสลิม

การสร้างเสริมสุขภาวะมุสลิมไทย จะสัมฤทธิ์ผลได้มิใช่แค่ยุทธศาสตร์ดังที่กล่าวมาในบทก่อนๆ เท่านั้น แต่การพัฒนาชุมชนอย่างเข้มแข็ง จนสามารถพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนได้ ย่อมต้องได้รับการสนับสนุน และการให้คำแนะนำที่ดี มีการติดตามผลงานอย่างต่อเนื่องจากองค์กรที่เกี่ยวข้องในการผลักดันยุทธศาสตร์และดำเนินกระบวนการต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้นำชุมชนและสมาชิกชุมชนที่มีวิสัยทัศน์ มีความเข้าใจและเข้าถึงยุทธศาสตร์ของการพัฒนา จนสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการทุกภาคส่วนในชุมชนได้อย่างเข้มแข็งด้วย

ชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ เป็นตัวอย่างหนึ่งที่ฉายชัดให้เห็นถึงความสำเร็จของการสร้างเสริมสุขภาวะในชุมชนด้วยยุทธศาสตร์ดังกล่าว ด้วยความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่าย และการสนับสนุนจาก สสม. จนสามารถฝ่าวิกฤตผ่านพ้นความยากจนไปสู่การอยู่ดีมีสุข และเกิดสันติสุขยั่งยืนในชุมชนดังเช่นทุกวันนี้

อิหม่ามฏ็อบรอนีย์ ผู้นำชุมชนมัสยิดบ้านเหนือได้พูดถึงความยากจนของมุสลิมว่า ปีนี้และปีต่อไปอีกหลายปี คนทั่วโลกจะต้องประสบภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจกันอีกครั้ง ในประเทศไทย-นายกรัฐมนตรีคนใหม่ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ประกาศเมื่อวันแถลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2551 ว่าในปี 2552 อาจมีคนตกงานถึงหนึ่งล้านคน เพราะโรงงานใหญ่ๆ อาจต่างทยอยปิดตัวลง เนื่องจากไม่อาจแบกรับภาระขาดทุนได้

วิกฤติเศรษฐกิจไม่ว่าในประเทศไทยหรือประเทศใดในโลก ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขมักคิดว่านั่นเป็นเรื่องเศรษฐกิจ เป็นเรื่องเงินๆ ทองๆ ไม่เกี่ยวกับเรื่องอื่น ตามมโนทัศน์ที่มีการแยกส่วนไปเสียทุกอย่าง เมื่อคิดเช่นนั้นก็คิดแต่เรื่องการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีทางการเงินการคลังเท่านั้น มองไม่เห็นว่แท้จริงแล้ว ภาวะวิกฤติเศรษฐกิจเกิดเพราะสังคมอยู่ในภาวะวิกฤติ และที่สังคมวิกฤติก็เพราะคนที่อยู่ในสังคมสร้างภาวะวิกฤติให้กับความเป็นมนุษย์นั่นเอง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เศรษฐกิจเป็นเรื่องของมนุษย์ เมื่อมนุษย์ทำให้เกิดวิกฤติเอง เศรษฐกิจก็ต้องเสียหายเป็นธรรมดา

วิกฤติเศรษฐกิจเมื่อเกิดขึ้นแล้ว ย่อมส่งผลกระทบต่อทุกคนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นมุสลิมหรือมิใช่ก็ตาม บางทีผู้ที่ไม่มีส่วนก่อวิกฤติเศรษฐกิจแม้แต่น้อย กลับต้องรับผลจากวิกฤติมากกว่าคนที่ก่อด้วยซ้ำไป และเราไม่ควรลืมว่าวิกฤติเศรษฐกิจนี้เกิดขึ้นเป็นระลอกๆ และมีใช้ครั้งแรก แต่มันเกิดมาแล้วหลายครั้ง แต่ละคร้งแม้จะมีความพยายามแก้ไขจนวิกฤติบรรเทาลง แต่หลังจากนั้นผู้คนที่หลงระเรีงกันอยู่อีกระยะหนึ่ง ก่อนที่วิกฤติจะหวนกลับมาอีกครั้ง แล้วก็คิดหาทางออกจากวิกฤติกันอีก วนเวียนอยู่เช่นนี้เป็นวัฏจักรไม่รู้จบสิ้น

การแก้ไขวิกฤติเศรษฐกิจแบบมุสลิม นั้นไม่ได้มุ่งอาศัยกลไกทางวัตถุเพียงอย่างเดียว แต่อาศัยสร้างท่าทีมุมมองต่อชีวิตให้ถูกต้องก่อน หลังจากนั้นจึงให้วัตถุเข้ามารับใช้ในการแก้ไขปัญหาตามกรอบมโนทัศน์นั้น แนวทางอันเป็นเสมือนหนทางแห่งแสงสว่างในการขจัดปัญหาความยากจนมุสลิมให้ลุล่วงไปได้สามารถสรุปเป็นสาระสำคัญได้ ดังนี้

1. ต้องระลึกอยู่เสมอว่าเงินมิใช่เป้าหมายสูงสุดของชีวิต แม้เงินจะซื้อความสุขต่างๆ บนโลกได้ แต่มุสลิมก็ต้องไม่ลืมว่าความสุขบนโลกก็มิใช่เป้าหมายสูงสุดในการดำรงชีวิตของเรา เพราะความสุขนั้นมักเป็นความสุขแบบวูบวาบฉาบฉวย ไม่จีรังยั่งยืน เหมือนกับประทัดที่ถูกจุดขึ้นในวันปีใหม่ มันส่งเสียงดังและส่งประกายวูบวาบเพียงชั่วครู่สั้นๆ จากนั้นดับวูบลง ทิ้งไว้เพียงเศษขยะไร้ค่าชิ้นหนึ่งเท่านั้น

คนเป็นมุสลิมจึงต้องวางเป้าหมายในเชิงความสุขไว้ที่ชีวิตในปรภพ (อาคิรฮ์) ซึ่งเป็นความสุขที่ไม่มีวันจบสิ้น และความสุขสูงสุดที่ไม่มีความสุขใดเทียบได้ ก็คือการเข้าเฝ้าอัลลอฮ์พระผู้เป็นเจ้านั่นเอง

แต่ผู้คนทุกวันนี้ไม่เชื่อถือศรัทธาต่อโลกหลังความตาย มุ่งแสวงหาเฉพาะความสุขทางโลก จึงมีการแก่งแย่ง เหา่รัดเอาเปรียบ มองเห็นแต่กำไรระยะสั้น กักตุนทรัพยากร และใช้เงิน เพื่อซื้อหาความสุขฉาบฉวยตลอดเวลา ซึ่งในที่สุดก็คือการสร้างความทุกข์ในระยะยาวนั่นเอง

2. แปรมโนทัศน์สู่ภาคปฏิบัติ - เมื่อวางกรอบมโนทัศน์ไว้เช่นนั้นแล้ว สิ่งที่จะต้องกระทำต่อมาก็คือ การแปรมโนทัศน์มาสู่การปฏิบัติหรือจากอิหม่าน สู่ อามัล เริ่มที่ผู้มีทรัพย์สินมากต้องช่วยเหลือผู้ที่มีทรัพย์สินน้อย ผู้มีทรัพย์สินน้อยช่วยเหลือผู้ที่ไม่มีทรัพย์สินเลย ที่ต้องทำเช่นนั้นมิเหตุผลคือ เศรษฐกิจฝืดเคืองเพราะไม่มีเม็ดเงินไหลเข้าสู่ระบบ ทำให้คนยากจนที่ปกติก็เดือดร้อนอยู่แล้ว ยิ่งทวีความทุกข์ยากมากขึ้น เหตุที่ไม่มีเม็ดเงินในระบบ ก็เพราะคนบางกลุ่มซึ่งเป็นคนร่ำรวย กักตุนเงินเอาไว้โดยไม่ยอม

จ่าย เนื่องจากเห็นว่า เงินคือที่พึ่งพึ่งสูงสุดในยามวิกฤติ ทางแก้ปัญหานี้คือ ต้องทำให้เงินที่ถูกกักตุนไว้ไหลเข้าสู่ระบบให้ได้ ซึ่งแน่นอนคนที่มองเห็น เฉพาะชีวิตโลกจะไม่ยอมทำเช่นนั้น เพราะพวกเขาจะจ่ายไปก็ต่อเมื่อได้ผลตอบแทนเป็นวัตถุในโลกกลับมามากกว่า นั่นทำให้วิกฤติยิ่งเลวร้ายมากขึ้น อัลลอฮ์ จึงกล่าวว่า

“ผู้ใดกักตุนทองและเงินเอาไว้โดยไม่จ่ายไปตามครรลองแห่ง อัลลอฮ์ ก็จงบอกข่าวให้พวกเขาปราโมทย์เถิดว่า จะได้รับรางวัลเป็น โทษทัณฑ์อันเจ็บปวด วันซึ่งทรัพย์สินนั้นจะถูกย่างกับไฟนรกขณะนั้นแล้วถูกนำมาบดบดหน้าผาก สีข้าง และแผ่นหลังของพวกเขาโดย (มลาอิกะฮ์) ผู้ปฏิบัติภารกิจกล่าวกับพวกเขาว่า นี่คือทรัพย์สินที่พวกเจ้า กักตุนไว้เพื่อตัวเอง ดังนั้นจงลิ้มรสสิ่งที่พวกเจ้ากักตุนไว้นี้เถิด”

3. การใช้จ่ายเงินตามครรลองแห่งอัลลอฮ์ จะช่วยฟื้นฟูและ สร้างความเจริญแก่เศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี ในทางตรงกันข้าม ความตระหนี่ ในทรัพย์สินและกักตุนมันไว้ จะทำให้เกิดความเลวร้ายทั้งในโลกนี้และ โลกหน้า โลกนี้คือความผิดเคื่องทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะทำให้ผู้คนใช้ชีวิตยุ่งยาก มากขึ้น เพราะสังคมจะเต็มไปด้วยอาชญากรรม การขโมย จี้ ปล้น ผู้คนขาด ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เกิดภาวะต่างคนต่างอยู่ และเต็มไปด้วย ความตึงเครียด ส่วนโลกหน้าจะทรมานมากกว่าโลกนี้อีกหลายเท่า ดังโองการ แห่งอัลลอฮ์ที่กล่าวถึงแล้วได้ฉายภาพให้เห็น

4. ผู้มีทรัพย์สินต้องรู้จักใช้จ่ายเพื่อให้เกิดการสะสมของเงินในสังคม และเพื่อหลีกเลี่ยงโทษทัณฑ์จากอัลลอฮ์ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า แต่ทว่าไม่ใช่การใช้จ่ายตามแบบของผู้ปฏิเสธอัลลอฮ์ ซึ่งมักใช้ไปเพื่อหาความสุขฉาบฉวย ฟุ่มเฟือยให้กับตัวเอง ซึ่งไม่ได้ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้นอย่างแท้จริง หากแต่ต้องเป็นการใช้จ่าย “ตามครรลองแห่งอัลลอฮ์” เท่านั้น การใช้จ่ายตามครรลองแห่งอัลลอฮ์ใช้จ่ายอย่างไร ให้พิจารณาโครงการแห่งอัลกุรอาน ซูเราะฮ์บะกอรอฮ์ อายะฮ์ ดังนี้

“ความดีมีใช้อยู่ที่ว่าพวกเขาจะหันไปทางตะวันออกหรือตะวันตก แต่ความดีที่แท้จริงอยู่ที่การเชื่อมั่นศรัทธาในอัลลอฮ์ เชื่อมมั่นในวันสิ้นโลก ในเหล่ามลาอิกะฮ์ คัมภีร์ และปวงศาสนทูตอีกครั้ง เป็นผู้ที่หยิบยื่นทรัพย์สินที่ตนเองรักแก่ญาติพี่น้อง เด็กกำพร้า คนยากจน คนเดินทางที่ขาดแคลนปัจจัย ผู้ที่ขอร้อง และใช้จ่ายไปเกี่ยวกับการช่วยเหลือทาส ดำรงไว้ซึ่งการละหมาด จ่ายซะกาต เป็นผู้ที่รักษาไว้ซึ่งคำมั่นตามที่ตนเองให้สัญญาไว้ อดทนในยามเกิดความทุกข์ยากและภัยอันตราย และยามตกอยู่ท่ามกลางภัยพิบัติ เขาเหล่านี้คือผู้ที่มีความสัจจริง และพวกเขา คือผู้มีความยำเกรง”

การใช้จ่ายทรัพย์สินตามครรลองแห่งอัลลอฮ์ดังปรากฏในอายะฮ์ที่กล่าวมา จะทำให้เงินกระจายไปในหมู่คนยากจน ซึ่งจะทำให้พวกเขามีกำลังในการจับจ่ายใช้สอยสิ่งจำเป็นในชีวิตมากขึ้น เมื่อมีกำลังซื้อ การผลิตก็ย่อมเพิ่มขึ้น และสร้างผลกำไรแก่ผู้ประกอบการ ซึ่งจะทำให้เงินสะพัดในชุมชน และเศรษฐกิจจะเฟื่องฟู ส่วนการหยิบยื่นให้แก่ญาติพี่น้อง นอกจากจะทำให้ผู้รับนำเงินไปใช้จ่ายได้แล้ว ยังก่อให้เกิดความรักใคร่กลมเกลียวในครอบครัว และในหมู่ญาติ ความรักจะทำให้คนเราสัมผัสความสุขได้มากกว่าการกุมเงินไว้ แต่ขาดแคลนความรักและความเข้าใจจากญาติมิตร และคนรอบข้าง

นับแต่ประเทศไทยเริ่มพัฒนาตามแนวทางทุนนิยมตะวันตก เราไม่เคยรณรงค์แก้ไขวิกฤติเศรษฐกิจโดยให้ผู้คนหยิบบัตรพาส์เงินแก่คนยากจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็นญาติพี่น้องเลย สังคมจึงแล้งน้ำใจ พี่น้องทะเลาะกันเองเพราะแย่งชิงบัตรพาส์เงิน หากพี่น้องคนหนึ่งเดือดร้อน พี่น้องที่เหลือก็พากันดูดายไม่คิดช่วยเหลือ ในที่สุดแม่จะสะสมเงินทองไว้มาก แต่ก็เป็บบุคคลที่ยากจนความรัก มีความรู้สึกโดดเดี่ยว และต้องหาที่พึ่งด้วยสิ่งบันเทิง ซึ่งมีแต่จะทำให้จิตใจมีตมณยิ่งขึ้นไปอีก

ชะตากรรมของสังคมแบบนี้ควรดูที่ต้นแบบการพัฒนาซึ่งไทยรับมาเป็นตัวอย่าง คือ สหรัฐอเมริกา ซึ่งเมื่อไม่นานมานี้ Gregg Easterbrook นักเขียนชื่อดังได้เขียนหนังสือเล่มหนึ่งชื่อว่า **The Progress Paradox : How Life gets Better While people Feel Worse** (ความขัดแย้งจากความก้าวหน้า โฉนผู้คนจึงมีความสุขน้อยลงทั้ง ๆ ที่ชีวิตมั่งมีขึ้น?) ซึ่งผู้เขียนพบว่า ในขณะที่ชาวอเมริกันมีบัตรพาส์เงินทองมากขึ้น แต่ความสุขกลับลดลง อัตราส่วนของคนที่เป็โรคซึมเศร้าโดยไม่มีสาเหตุทวีขึ้นเรื่อย ๆ นักจิตวิทยาเชื่อว่า เพราะคนเหล่านั้นขาดความรัก มิตรภาพ และความอบอุ่นที่จะได้จากกรอยู่กัครอบครัว ญาติพี่น้องและท้องถิ่น

5. **ตำรงไว้ซึ่งการละหมาด** เพราะละหมาด คือ สิ่งที่ช่วยให้จิตใจมีความมั่นคงอันเนื่องมาจากมีหลักยึดอันมั่นคงนั่นเอง ละหมาดช่วยให้คนเราไม่ตกเป็นทาสของวัตถุ แต่จะใช้วัตถุเพื่อจุดประสงค์ใหญ่ในชีวิต คือ ใช้เพื่อแสวงหาความพึงพระทัยจากอัลลอฮ์พระผู้เป็นเจ้า เมื่อพระองค์ทรงบัญญัติหยิบบัตรพาส์เงินแก่ญาติพี่น้องและคนยากจน ผู้ละหมาดเป็นนิจก็จะเอาชนะความตระหนี่ในใจได้ เนื่องจากความรักที่มีต่ออัลลอฮ์ มีมากกว่าความรักที่มีต่อบัตรพาส์เงิน และรู้ว่ากรใช้จ่ายเพื่ออัลลอฮ์จะได้รับผลตอบแทนมากกว่าที่ตนเองใช้จ่ายออกไปมากมายหลายร้อยเท่า อัลลอฮ์ทรงตรัสไว้ว่า

“อุปมาผู้ที่ใช้จ่ายทรัพย์สินของพวกเขาไปตามครรลองแห่งอัลลอฮ์
อุปมาเมล็ดพันธุ์หนึ่ง ซึ่งก่อให้เกิดรวงถึงเจ็ดรวง แต่ละรวงมีเมล็ดพันธุ์
อยู่อีก 100 เมล็ด และอัลลอฮ์จะทรงเพิ่มพูนเป็นทวีคูณแก่ผู้ที่พระองค์
ทรงประสงค์ อัลลอฮ์นั้นทรงกว้างขวาง และทรงรอบรู้อยิ่ง”

หนึ่งเมล็ดที่จ่ายไปตามครรลองแห่งอัลลอฮ์จึงให้ผลตอบแทนกลับมา
ถึงเจ็ดร้อยเท่า เป็นกำไรซึ่งยากที่ผู้ลงทุนคนใดในโลกนี้จะทำได้ แน่แน่นอน
เจ็ดร้อยเท่าที่เป็นผลตอบแทนย่อมมิได้เกิดเฉพาะในโลกอาคิรอฮ์เท่านั้น
แต่จะเกิดในโลกนี้ด้วย อย่างน้อยก็คือผู้ใช้จ่ายได้รับความรักและความห่วงใย
จากคนในสังคมมากขึ้น การเอื้อเฟื้อแบ่งปันจะทำให้ธุรกิจมีความมั่นคง
มากขึ้น และจะนำไปสู่ผลกำไรมากขึ้นตามมาอีกด้วย

แต่น่าเสียดายที่ผู้ละหมาดในปัจจุบัน ไม่ได้ละหมาดอย่างผู้ที่จะ
ตอกตรึงจิตใจให้อยู่กับอัลลอฮ์ แต่ละหมาดกันไปประหนึ่งเป็นประเพณี
ที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ เป็นละหมาดที่ว่างเปล่าไร้ความหมาย จึงไม่มี
พลังพอที่จะสร้างระบบสังคมที่ผู้คนพอใจจะให้มากกว่าพอใจจะรับ

6. การจ่ายชะกาต เป็นหน้าที่ของผู้ครอบครองทรัพย์สินครบพิศัด
(นิชอบ) มาเป็นระยะหนึ่งปี (ยกเว้นทรัพย์สินทางการเกษตรที่ไม่ต้องรอ
ครบปี) เป็นกลไกในการลดทอนความเห็นแก่ตัว เห็นแก่ได้ในจิตใจมนุษย์
อีกกลไกหนึ่งของอิสลาม การใช้จ่ายตามข้อที่ 4 แม้คนที่มีทรัพย์สินไม่มาก
ก็สามารถทำได้ แต่พวกเขาจะไม่มีทรัพย์สินพอจ่ายชะกาต ชะกาตจึงเป็น
หน้าที่โดยตรงของคนมั่งมีที่จะต้องส่งเสริมความเป็นอยู่ของคนยากจน
ในสังคมให้ดีขึ้น โดยการจ่ายทรัพย์สินที่ตนถือครองอยู่ในอัตราร้อยละ 2.5
ให้แก่คนยากจนหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลอยู่ การจ่ายชะกาต
เป็นการกระจายรายได้ไปยังคนที่ขาดปัจจัยในการผลิต เมื่อคนเหล่านี้มีปัจจัย
การผลิต ก็จะมีอาชีพและมีรายได้มากขึ้น ซึ่งก็จะนำไปสู่การใช้จ่ายใช้สอย
มากขึ้น และทำให้ธุรกิจต่างๆ ดำเนินไปได้อย่างมั่นคง

ในอัลกุรอาน เมื่อพูดถึงการละหมาดก็จะพูดเรื่องชะกาตควบคู่กันไปด้วยถึง 30 ครั้ง สะท้อนว่าการละหมาดที่อัลลอฮ์รับนั้น ผู้ละหมาดจะต้องเป็นคนไม่ยึดติดกับทรัพย์สินจนกระทั่งไม่ยอมจ่ายชะกาต หากทำเพียงละหมาดแต่ไม่จ่ายชะกาต ทั้ง ๆ ที่มีทรัพย์สินในครอบครองครบพิกัดแล้วถือว่า ละหมาดนั้นล้มเหลว เพราะหัวใจของผู้นั้นแข็งกระด้าง ไม่ได้คิดมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือคนจนหรือช่วยเหลือส่วนรวม เป็นคนแล้งน้ำใจ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในลักษณะของชาวนรก ถึงแม้เขาจะเป็นผู้ละหมาดก็ตาม ดังอัลลอฮ์ตรัสว่า

“นรคนั้นมีไว้สำหรับผู้ละหมาด ซึ่งลืมน้ำใจ (เจตนาธรรมของ) การละหมาด หรือละหมาดไปเพียงเพื่อให้คนอื่นได้เห็น หรือเป็นผู้ที่ไม่หยิบยื่นอะไรให้ใคร”

สิ่งที่พึงรู้ไว้ก็คือ คำว่า “มาอูน” ในภาษาอาหรับนั้น หมายถึง ทรัพย์สินต่าง ๆ ที่ควรหยิบยื่นแก่ผู้อื่น เพื่อแสดงน้ำใจอันดีต่อกันและกัน เช่น น้ำดื่ม เครื่องใช้ในครัวเรือน และที่สำคัญคือ ชะกาตนั่นเอง ผู้ละหมาดแต่ไม่ยอมจ่ายชะกาตสะท้อนว่า เป็นคนแล้งน้ำใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งก็เป็นหลักฐานบ่งบอกต่อไปนี้อีกว่า แม้จะละหมาดอยู่ แต่จิตใจกลับมิได้อ่อนน้อมยอมตนต่ออัลลอฮ์อย่างแท้จริง เพราะสิ่งที่อัลลอฮ์บอกให้เอาไปช่วยเหลือผู้อื่นบ้าง ก็กลับเก็บงำเอาไว้กับตัวเพียงผู้เดียว ทำให้สังคมมีปัญหา การกระจุกตัวของทุน และทำให้เงินซึ่งควรถูกใช้ให้เป็นประโยชน์ ถูกเก็บเอาไว้อย่างไร้ค่า

มุสลิมบางคนเก็บเงินไว้ในธนาคารดอกเบี้ย ซึ่งนอกจากจะไม่จ่ายชะกาตแล้ว ยังมีดอกเบี้ยทบเข้าไปอีก จึงยิ่งเพิ่มบาปเข้าไปเป็นทวีคูณ เงินที่เก็บไว้ก็ไม่ได้ใช้ให้เกิดประโยชน์กับชุมชนที่ตนเองอยู่อาศัยเลย กลับถูกนำไปใช้ในทางที่เสียหาย เพราะธนาคารอาจให้นักลงทุนนำไปลงทุนในกิจการต้องห้ามตามหลักศาสนา เช่น ลงทุนในกิจการผลิตสุรา ประกอบธุรกิจบันเทิง หรือธุรกิจการพนัน เป็นต้น

7. การประกอบสัมมาอาชีพ - รายได้เกิดจากการประกอบสัมมาอาชีพ ซึ่งในอิสลามอาชีพใด ๆ ก็แล้วแต่ที่จะสร้างรายได้ที่ฮาลาล และไม่ทำลายเกียรติยศศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (ต้อยยิบ) ล้วนแล้วแต่ได้รับการส่งเสริมทั้งสิ้น เพราะการไม่ทำงานหรือนั่งรอโชควาสนา ไม่ใช่กิจของผู้เป็นมุสลิมซึ่งรับอมาเราะฮ์จากอัลลอฮ์มาทำหน้าที่สร้างความเจริญในหน้าแผ่นดินนี้ ปัจจุบันการเห็นแก่ความสุขเฉพาะหน้า ทำให้ผู้คนมองเมินอาชีพการงานที่ต้องใช้แรงกาย เช่น เกษตรกรรม มุ่งหางานที่ไม่ต้องใช้แรงมากขึ้น เช่น รับราชการหรือเป็นพนักงานบริษัท เพราะเห็นว่าเป็นอาชีพที่มั่นคง แต่เมื่อเกิดวิกฤติเศรษฐกิจทุกครั้ง ก็เกิดปรากฏการณ์โละคนงานออกให้เห็นอยู่เสมอและคนงานเหล่านั้นก็อยู่อย่างคนไร้งาน เนื่องจากเคยชินกับการทำงานโดยถูกบังคับควบคุมจากนายจ้าง เมื่อนายจ้างไม่ต้องการแรงงานของตนอีก ก็แว้งคว้างจัดการตัวเองไม่ได้

อาชีพรับราชการก็เป็นงานที่ให้เวลากับราชการ จนไม่มีเวลาให้กับชุมชน เป็นอาชีพที่ถูกควบคุมทั้งเวลา ความคิด และจินตนาการของคุณคน เป็นงานจารีตนิยมที่ไม่ชอบความเปลี่ยนแปลงสร้างสรรค์ จึงไม่ก่อให้เกิดการผลิตอย่างแท้จริงได้ มุสลิมจึงควรคิดถึงงานที่ตนเองสามารถผลิตสิ่งดี ๆ แก่สังคมชุมชนของตนเองได้เสียก่อน เช่น อาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพที่แม้โรงงานอุตสาหกรรมจะปิดตัวลง แต่เกษตรกรย่อมรักษาตัวเองได้ เพราะผลิตสิ่งที่จะต้องกินต้องใช้ได้เป็นปกติ ส่วนที่เหลือก็ยังสามารถขายได้ เพราะถึงอย่างไรคนเราก็ต้องกินต้องใช้ผลิตผลทางการเกษตรอยู่ดี อาชีพประมง ช่างฝีมือต่าง ๆ และอาชีพค้าขาย เหล่านี้เป็นอาชีพที่จะทำให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ แต่ไม่ควรจมอยู่กับอาชีพที่สร้างแค่รายได้แต่ไม่ก่อให้เกิดการผลิตจริงเช่น อาชีพเลี้ยงนกเขา แข่งนกเป็นอาชีพ เป็นต้น รายได้จากอาชีพแบบนี้ถือว่าไม่ต้อยยิบ เพราะเป็นอาชีพที่มุ่งตอบสนองอารมณ์ความรู้สึกของคนเป็นหลัก ไม่ก่อให้เกิดการผลิตสิ่งที่เราจะเอามาใช้ในชีวิตได้จริง เปรียบได้ก็ไม่ต่างจากอาชีพดารานักร้อง ที่มุ่งสนองตอบอารมณ์ของผู้ฟัง

ซึ่งไม่ควรกลายเป็นอาชีพหลัก แต่ควรปล่อยให้การรับฟังเสียงอันไพเราะ เป็นไปตามธรรมชาติ ที่คนเราจะเลือกรับฟังจากแหล่งต่างๆ ซึ่งมีอยู่ใน ธรรมชาติอย่างมากมาย เสียงไพเราะจึงเป็นส่วนปลีกย่อยของชีวิต ไม่ใช่ สิ่งที่ควรจะเป็นงานหลักเลย

การประกอบอาชีพสุจริต และทำให้เกิดการผลิตสิ่งดี ๆ ขึ้นในสังคม เป็นสิ่งที่อัลลอฮ์ทรงยกย่องให้เกียรติ เทียบได้กับการเป็นนักบริบทักข์ ศาสนาเลยทีเดียว เห็นได้จากคำสั่งให้ผู้นำละหมาด (อิหม่าม) ต้องคำนึง ถึงความเหน็ดเหนื่อยของผู้ละหมาดตาม (มะมูม) 3 ประเภทคือ 1. คน เจ็บป่วย 2. คนทำมาหากิน และ 3. นักบริบทักข์ของอัลลอฮ์ (ซุรอฮ์ มุซซัหมิล อายะฮ์ : 20)

การวางคนทำมาหากินไว้ในลำดับสอง นำหน้านักบริบทักข์ในสงคราม เพื่อศาสนา สะท้อนนัยสำคัญคือ สงครามอาวุธมิได้เกิดขึ้นตลอดเวลา แต่เกิดขึ้นเพียงบางช่วงตอนของเวลาเท่านั้น คนๆ หนึ่งอาจใช้ชีวิตตั้งแต่ เกิดจนตายโดยไม่เคยพบสงครามศาสนาที่ใช้ศาสตราวุธเลย แต่ก็มีได้ หมายความว่าในยามปกติ คนเรามีได้อยู่ในสงคราม ตรงกันข้าม สงคราม เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เพียงแต่เป็นสงครามที่มีได้ใช้กำลังศาสตราวุธ หากแต่ ใช้อาวุธทางเศรษฐกิจเป็นตัวกดขี่ทำลายคู่ต่อสู้ ในสงครามเศรษฐกิจ สิ่งสำคัญสูงสุดก็คือ การผลิตสิ่งของจำเป็นได้ด้วยตนเอง ดังนั้น ผู้ประกอบ อาชีพที่ผลิตสิ่งจำเป็นได้ในภาวะเช่นนี้ จึงเป็นบุคคลสำคัญ เช่นเดียวกับ นักบริบทักข์ในสงครามศาสตราวุธ และเช่นเดียวกับอูละมาฮ์ในสงครามความคิด

8. การออม - รายได้จากการทำมาหากินไม่ควรใช้จ่ายหรือเก็บ ไว้โดยขาดการวางแผนที่ดี แต่ควรใช้จ่ายออกไปตามคำแนะนำของบรม ศาสดา ดังนี้

“อัลลอฮ์ทรงโปรดคนที่หารายได้จากอาชีพที่ดี ใช้จ่ายแต่พอดี และเก็บออมส่วนที่เหลือไว้เพื่อวันที่ลำบากและมีความจำเป็น”

โดยนัยแห่งหะดีษ เรวางแผนการใช้จ่ายเงินรายได้จากการทำงาน โดยแบ่งเป็นส่วนๆ ดังนี้

1. ส่วนที่ต้องใช้จ่าย แยกเป็น

1.1 ส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือนในแต่ละวัน ซึ่งจะต้องใช้จ่ายอย่างพอดี ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ

1.2 ส่วนที่ควรเจือจานไปยังญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน คนยากจน ดังที่ปรากฏในซูรอฮ์บะกอรอฮ์ : อายะฮ์ 117 ซึ่งได้กล่าวถึงแล้วในข้อ 4 การใช้จ่ายในส่วนนี้ ควรทำเมื่อเหลือใช้จากค่าใช้จ่ายจำเป็นในครัวเรือน เพราะเราต้องดูแลบุตรภรรยาคนไปดูแลผู้อื่น บรมศาสดาบอกว่า

“การทำทานที่ดีที่สุด คือ ทานที่มาจากแรงงานของคนรวย และ จงเริ่ม (ใช้จ่าย) กับคนที่ต้องรับผิตชอบก่อน”

2. ส่วนของการออมเพื่ออนาคต ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

- การออมเพื่ออนาคตอันใกล้ หรือออมระยะสั้น - เป็นการออมเพื่อไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน
- การออมระยะยาว - เป็นการออมเพื่อใช้ในโลกอัครอฮ์ ซึ่งทุกคนต้องไป ชีวิตในโลกอัครอฮ์เป็นชีวิตที่ยืนยาวไม่มีสิ้นสุด ที่สำคัญก็คือ สิ่งที่จะนำไปใช้จ่ายที่นั่นต้องออมกันไปเสียตั้งแต่อยู่บนโลก ยิ่งออมไว้มากเท่าไร ก็จะมีใช้และทำให้ประสบกับชีวิตที่ดียิ่งขึ้นในโลกหน้า เป็นบทพหิดูณ

สังคมที่เน้นวัตถุนิยมมักประสบปัญหาการขาดจิตสาธารณะ ปล่อย-
ปละละเลยสถาบันที่เป็นส่วนรวม และไม่มีใครอาสาทำงานเพื่อการกุศล
เพราะแต่ละคนจะยุ่งอยู่กับภารกิจส่วนตัวที่สร้างประโยชน์เฉพาะบนโลกนี้
การขาดสถาบันที่ทำหน้าที่เพื่อดูแลสังคมส่วนรวม ทำให้คนทุกขั้วขาด
ที่พึ่งพิง ระบบการศึกษาก็มุ่งแต่จะผลิตข้าราชการหรือพนักงานบริษัท
แต่ไม่ผลิตคนของส่วนรวม เศรษฐกิจของสังคมแบบนี้จึงมีแต่คนที่คิดฉกฉวย
ผลประโยชน์ส่วนรวมมาเป็นของตัวเอง และการทุจริต คอร์รัปชั่นจะแพร่
หลาย ซึ่งในที่สุดจะทำให้สังคมล่มสลาย ดังที่เมืองไทยเราประสบอยู่

9. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ - ในโลกนี้ไม่มีการผลิตใด
ที่ไม่ต้องอิงกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชีวิตมนุษย์ไม่อาจดำรงอยู่โดย
ปราศจากทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งอัลลอฮ์ทรงสร้างขึ้นเพื่อให้มนุษย์ทั้งหลาย
ได้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่างๆ แต่การที่มนุษย์ปฏิบัติอัลลอฮ์
ได้นำไปสู่พฤติกรรมทำลายล้างทรัพยากร เนื่องจากเห็นว่าทรัพยากรธรรมชาติ
เหล่านั้นอุบัติขึ้นด้วยตนเอง มนุษย์จึงเสาะหาทรัพยากรได้โดยไม่ต้องคำนึง
ว่ามีใครสร้างหรือกำกับอยู่ การเสาะหาที่นั่น กระทำโดยรูปแบบที่ล้างผลาญ
ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย เช่น การใช้ฉนวนรูน อวนลาก ยาเบื่อในการจับ
สัตว์น้ำ ซึ่งทำให้ปลาเล็ก ๆ ถูกจับขึ้นมาด้วยและถูกทิ้งขว้างไปอย่างไร้ค่า
นำไปสู่การสูญพันธุ์ของสัตว์น้ำหลายชนิด การไถ โค่น ตัดไม้ในป่าชายเลน
เพื่อทำนาเกลือ ทำให้สัตว์น้ำไม่มีแหล่งเพาะพันธุ์วางไข่ การทิ้งขยะและน้ำเสีย
นานาชนิดลงสู่แหล่งน้ำ นอกจากสร้างความสกปรกแล้วยังทำลายคุณภาพ
ของน้ำ จนทำให้สัตว์น้ำไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

เมื่อขึ้นจากน้ำสู่ดิน เราก็คพบว่าผืนป่ามหาศาลถูกทำลายไปเพื่อปลูก
พืชเศรษฐกิจ ซึ่งทั้งหมดอิงอยู่กับตลาดโลก และมีคนจำนวนน้อยที่ได้
ประโยชน์จากการค่านั้น คนในชุมชนคือผู้ที่ต้องรองรับความเสียหายอันเกิด
จากการที่ผืนป่าถูกทำลาย เช่น น้ำท่วม ฝนแล้ง ดินเสียจากปุ๋ยเคมี เป็นต้น
โดยที่นายทุนทั้งหลาย ไม่ได้หิบบียันอะไรให้ในยามเกิดภัยพิบัติเหล่านั้น

โดยนัยนี้ กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน จึงสร้างความเสียหายมากกว่าประโยชน์ที่ได้รับ

มุสลิม จึงควรตระหนักถึงความจริงข้อนี้ และต้องมีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ในฐานะที่อัลลอฮ์ทรงมอบหมายให้เป็นผู้สร้างความเจริญในหน้าแผ่นดิน ทั้งนี้ การอนุรักษ์ในทัศนะอิสลามไม่ใช่การสงวนทรัพยากรเอาไว้โดยไม่นำมาใช้ เหมือนดังที่องค์กรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบางองค์กรต้องการ แต่หมายถึงการใช้ทรัพยากรต่างๆ ตามระบบและครรลองที่อัลลอฮ์ทรงกำหนดเพราะพระองค์คือ เจ้าของผู้มั่งคั่งมีสิทธิ์เหนือธรรมชาติทั้งหมด มนุษย์เป็นเพียงผู้ได้รับมอบหมาย (วะกิล) ให้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านั้นตามระบบที่พระองค์ทรงกำหนดไว้ ซึ่งก็คือการใช้เพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าของแผ่นดิน ซึ่งประมวลอยู่ในหลักเศรษฐกิจอิสลามตั้งแต่ข้อ 1 ถึง 9 ในบทนั้นนั่นเอง

“

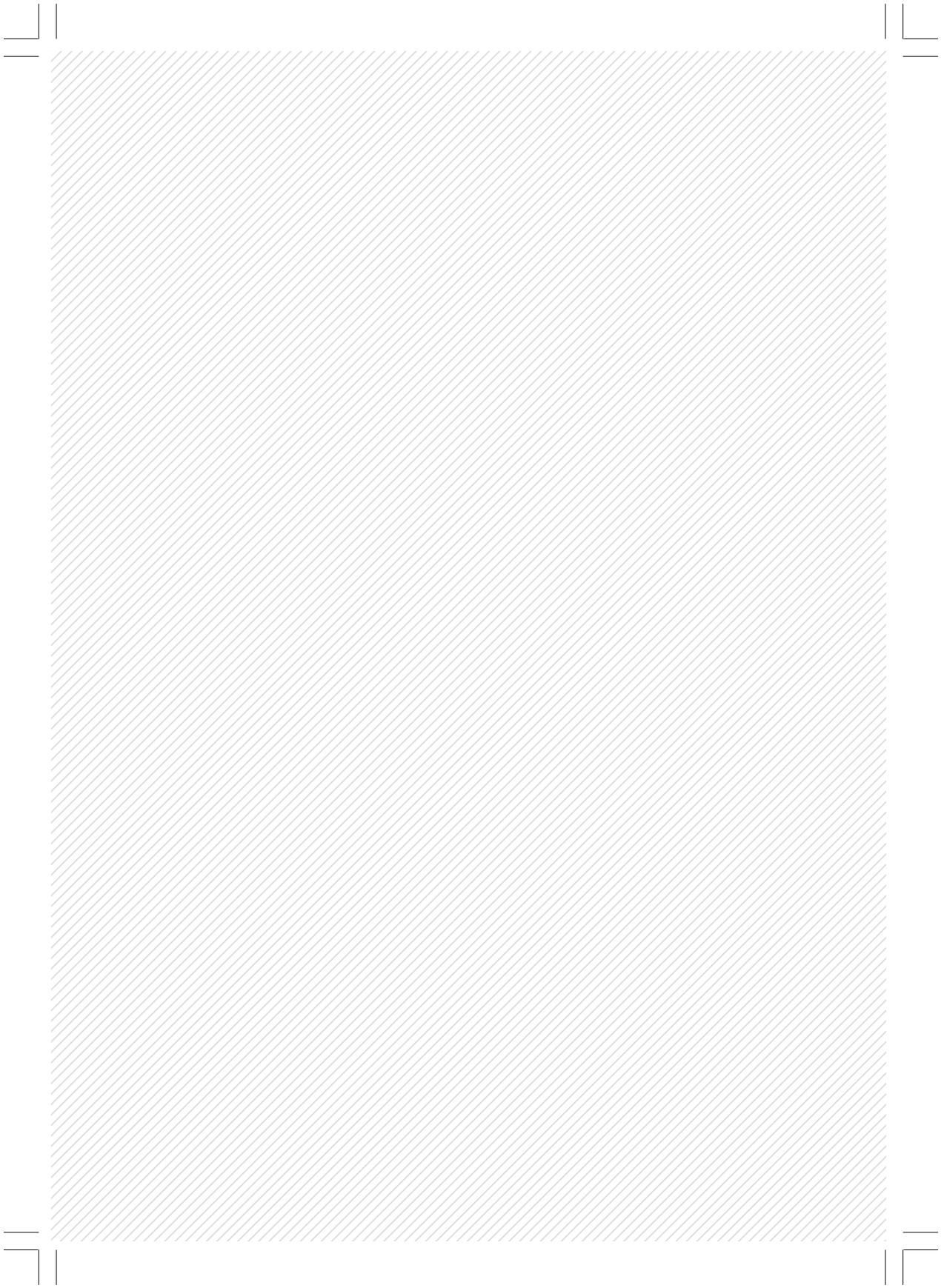
อาจกล่าวเป็นบทสรุปง่าย ๆ ก็คือ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในอิสลามนั้น ใช้เพื่อบริโภค แต่ต้องเป็นการบริโภคแต่พอดี และใช้เพื่อการผลิต และต้องเป็นการผลิตสิ่งของที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างแท้จริงเท่านั้น หากมุสลิมคนใดใช้ทรัพยากรธรรมชาติไม่เป็นไปตามบัญญัติแห่งอัลลอฮ์ที่กล่าวมา ผู้นั้นก็คือผู้ทำลาย ซึ่งเราจะต้องช่วยกันยับยั้งคนเหล่านี้ให้ได้ในทุกวิถีทาง...

”

ကာလပတ်စပို့

เรื่องราวของ ‘อิฐก้อนแรก’

อิหม่ามฎ็อบรอนี (วิสุทธิ บิลลาเต๊ะ)

ความคิด ความหวัง และพลังแห่งการพัฒนาชุมชน

อิหม่ามฎ็อบรอนี เกิดเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2508 ในครอบครัวที่พ่อแม่ทำสวนและขายของชำอยู่ในชุมชนบ้านเหนือมาตั้งแต่เกิด ตอนเด็กเรียนอัลกุรอานกับน้าและอาที่บ้านตั้งแต่เด็ก และ เข้าเรียนประถมที่โรงเรียนบ้านใต้ หมู่ที่ 7 ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จากนั้นก็เข้าเรียนต่อศาสนาที่โรงเรียนวิทยาศิล ตำบลสะก้า อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี ขณะเดียวกันก็เรียนศึกษาผู้ใหญ่ไปจนจบมัธยมปีที่ 3 พอได้ชั้นมุดะวะลีลิตที่วิทยาศิลก็มาเรียนต่อระดับชานาวีรีย์ ที่โรงเรียนดาร์ลุมาอาเรฟ อำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี เมื่อจบชานาวีรีย์แล้วก็ไปเก็บเกี่ยวประสบการณ์ทางด้านภาษาอาหรับกับคณาจารย์ในโรงเรียนศาสนูปถัมภ์ คลองเคลีต เขตพระโขนง กรุงเทพฯ ในการกำกับดูแลของอาจารย์มุสต่อฟา อยู่เป็นสุข เรียนอยู่ที่โรงเรียนศาสนูปถัมภ์ 4 เดือน ก็ทำเรื่องไปเรียนต่อที่อียิปต์

ที่อียิปต์ อิหม่ามฎ็อบรอนีเลือกเรียนในคณะอักษรศาสตร์ (ภาษาอาหรับ) มหาวิทยาลัยอัล-อัซฮัร ขณะเรียนอยู่ชั้นปีที่ 3 ก็ได้เข้าทำงานที่สถานีวิทยุโคโร ภาคภาษาไทยด้วย จนจบปริญญาตรีในปี พ.ศ.2535 และเดินทางกลับบ้านเกิดในปี พ.ศ.2536 ทำหน้าที่ครูในโรงเรียนสอนศาสนาหลายแห่ง ก่อนเดินทางไปศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยอิสลามนานาชาติ รัฐ

SELANGOR ประเทศมาเลเซีย จนจบปริญญาโทด้านมนุษยศาสตร์ในปี พ.ศ.2540 กลับมาเป็นอาจารย์พิเศษอยู่ใน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา อยู่จนถึงปี 2545 ก็ได้รับเลือกให้เป็นอธิบ้าม มัสยิดบ้านเหนือ และได้ยุติบทาบาทอาจารย์มหาวิทยาลัยลงในปี พ.ศ.2546

แม้จะมีโอกาสเป็นอาจารย์พิเศษในมหาวิทยาลัยทั้งสองแห่ง แต่อิหม่ามก็อบรอนี้ได้ทั้งโอกาสนั้นเสียด้วยความคิดที่ว่า การทำงานประจำ เช่นนั้น จะเบียดบังเวลาในการทำงานเพื่อพัฒนาชุมชน นั้นเพราะในความคิด ของเขา งานพัฒนาชุมชนที่แท้จริง ไม่อาจใช้เวลาบางส่วนที่เหลือจากการสอน ในมหาวิทยาลัยไปทำได้ เนื่องจากการพัฒนาที่แท้จริง ต้องเป็นการพัฒนา ในทุกด้านโดยเฉพาะด้านความคิด จิตใจ และค่านิยม ต่างๆ ซึ่งจะต้องอาศัย ชีวิตทั้งชีวิตของนักพัฒนาเข้าไปต่อสู้ในสนาม ที่เต็มไปด้วยซากปรักหักพัง ของการพัฒนาแนววัตถุนิยม อีกทั้งยังต้องปะทะกับแนวคิดแบบจารีตนิยม และกลุ่มคนที่พยายามกักกันศาสนาไว้เฉพาะพิธีกรรมมากมาย การทำงาน พัฒนาแบบพาร์ทไทม์หรือการให้เวลาเพียงบางส่วนแก่ชุมชนอาจประสบ ความสำเร็จในบางด้าน แต่มักเป็นความสำเร็จที่ไม่สามารถบูรณาการเข้ามา เป็นวิถีแห่งอิสลามแบบองค์รวมได้

การพัฒนาชุมชนอย่างเป็นทางการเป็นองค์รวม ต้องอาศัยเวลาทั้งหมดของ นักพัฒนาในการใช้ชีวิตร่วมกับชุมชน ซึ่งไม่มีอะไรที่จะทำได้โดยง่าย เพราะ ในเมื่อชุมชนยังติดกับวิถีความคิดเดิมๆ ที่ไม่สามารถบูรณาการทุกภาคส่วน ให้มาร่วมกันพัฒนาชุมชนได้ ก็ย่อมต้องการผู้นำที่มีความเสียสละทุ่มเทเวลา และเข้าใจในนิยามของการพัฒนาแบบอิสลาม ที่ต้องการบูรณาการทุกภาคส่วน เข้าด้วยกัน อิหม่ามจึงต้องต่อสู้กับความคิดเหล่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่แล้ว มักเป็นความคิดที่ถูกครอบงำด้วยอารมณ์ กิเลสตัณหา และผลประโยชน์ ส่วนตนทั้งสิ้น

นักพัฒนาจึงต้องอาศัยกำลังใจอันกล้าแข็ง ใช้ความอดทน และความเสียสละอย่างยิ่งยวด ซึ่งอาจเป็นเรื่องยากที่ใครคนหนึ่งจะมีสิ่งเหล่านี้ หากไร้ซึ่งความศรัทธาต่ออัลลอฮ์พระผู้เป็นเจ้า และศรัทธาต่อชีวิตที่ดีกว่า ในปรภพ อันเป็นความศรัทธาที่ผลักดันคนเราให้ลงมือประกอบคุณงาม ความดีในภพนี้อย่างเต็มที่เต็มกำลัง เพราะความดีคือสิ่งที่อัลลอฮ์ทรงพอ พระทัย และความพอพระทัยแห่งอัลลอฮ์คือกุญแจไขสู่ความสำเร็จในภพ หน้า

“

จะมีความดีใดเล่า ที่จะยิ่งใหญ่เท่าการได้ทำให้คนในสังคมได้รับรู้ ถึงแก่นแท้ของความดี เป็นการรับรู้ที่นำไปสู่การปฏิบัติ ภายใต้อำนาจที่มี กรอบการดำเนินชีวิตตามรูปแบบที่อัลลอฮ์ทรงบัญญัติไว้

”

ชีวประวัติ : อิหม่ามฎ็อบรอนี

ชื่อ	นายวิสุทธิ์ บิลลาเตะ (ฎ็อบรอนี)
วัน/เดือน/ปี เกิด	18 มิถุนายน 2508
ที่อยู่	45 หมู่ที่ 7 ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110 โทร. 074-470-0387, 081-969-3389
สถานที่ทำงาน	มัสยิดบ้านเหนือ โทร. 074-470-375 สำนักคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา โทร. 074-580705
ประวัติการศึกษา	พ.ศ.2536 ปริญญาตรี สาขาภาษาอาหรับ มหาวิทยาลัยอัลฮัซรัไคโรประเทศอียิปต์ พ.ศ. 2540 ปริญญาโท สาขาภาษาอาหรับ มหาวิทยาลัยอิสลามนานาชาติมาเลเซีย พ.ศ. 2553 ปริญญาเอก สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ
ตำแหน่ง	- อิหม่ามประจำมัสยิดบ้านเหนือ ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา - หัวหน้าฝ่ายวิชาการและต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำ จังหวัดสงขลา - หัวหน้าศูนย์ประสานงาน สำนักจุฬาราชมนตรี ประจำภาคใต้

ประสบการณ์

- โฆษกวิทยุโคโรภาคภาษาไทย
- อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา
- อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี
- กรรมการบริหารสถาบันมาตรฐานฮาลาล

9 789743 502644

ISBN : 978-974-350-264-4